

OSLOMET RAPPORT 2018 NR 8

Frafall fra profesjonsutdanningene ved OsloMet

Oda Nedregård og Bente Abrahamsen

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

Frafall fra profesjonsutdanningene ved OsloMet

Oda Nedregård og Bente Abrahamsen

CC-BY-SA OsloMet – storbyuniversitetet

OsloMet Rapport 2018 nr 8

ISSN 2535-5228 (trykt)

ISSN 2535-485X (online)

ISBN 978-82-8364-114-1 (trykt)

ISBN 978-82-8364-115-8 (online)

OsloMet – storbyuniversitetet

Læringscenter og bibliotek,

Skriftserien

St. Olavs plass 4,

0130 Oslo,

Telefon (47) 64 84 90 00

Postadresse:

Postboks 4, St. Olavs plass

0130 Oslo

Trykket hos Byråservice

Trykket på Scandia 2000 white, 80 gram på materiesider/200 gram på coveret

Forord

Denne rapporten presenterer resultatene fra prosjektet «Frafall fra profesjonsutdanninger ved OsloMet». Formålet med prosjektet var å få mer kunnskap om omfang og årsaker til frafall ved OsloMet. Prosjektet er gjennomført ved Senter for profesjonsstudier (SPS) med professor Bente Abrahamsen som prosjektleder. Prosjektet er finansiert av OsloMets strategimidler, studieadministrasjonen og SPS. Takk til studiedirektør Marianne Bratland og prorektor Nina Waaler.

Prosjektet omfatter 12 profesjonsutdanninger på bachelor-nivå. Analysene er basert på StudData med påkoblede FS-data. Tilrettelegging av datamaterialet og analysene er utført av vitenskapelig assistent Oda Nedregård. Resultatene er presentert i kapittel 2-7. Oda Nedregård og Bente Abrahamsen har samarbeidet om disse kapitlene.

Takk til våre kolleger ved SPS for verdifulle kommentarer.

Senter for profesjonsstudier, 28.06.2018

Oddgeir Osland

Senterleder

Innhold

Sammendrag	7
1 Innledning	11
2 Gjennomføring og frafall	17
2.1 Gjennomføring og frafall i ulike profesjonsutdanninger	17
2.2 Sektor- og institusjonsfracfall	20
2.3 Gjennomføring og studiefrafall i 2004 og 2012	23
2.4 Oppsummering.....	25
3 Individuelle kjennetegn	26
3.1 Kjønn	26
3.2 Alder	30
3.3 Sosial bakgrunn	32
3.4 Oppsummering.....	35
4 Inntakskvalitet.....	36
4.1 Karakterer fra videregående skole.....	36
4.2 Karakterer og frafall	37
4.3 Karakterer og sektorfracfall	39
4.4 Karakterer og kjønn.....	40
4.5 Oppsummering.....	42
5 Studierelatert motivasjon	44
5.1 Faglig motivasjon	44
5.2 Sosial motivasjon.....	47
5.3 Økonomisk motivasjon.....	49
5.4 Oppsummering.....	52
6 Fremtidig yrke som motivasjon.....	53
6.1 Jobbsikkerhet	53
6.2 Faglige utviklingsmuligheter	55
6.3 Samfunnsnytte og altruisme	57
6.4 Oppsummering.....	60
7 Læringsmiljø og studiebelastning.....	61
7.1 Oppsummering.....	65
8 Avslutning.....	66
Referanser.....	69
Vedlegg	71

Sammendrag

Fem år etter studiestart har 24 prosent av studentene som begynte på en profesjonsutdanning ved OsloMet i 2012 ikke fullført utdanningen. Undersøkelsen omfatter 12 profesjonsutdanninger og viser store variasjoner mellom utdanninger.

Grunnskoleutdanningene har høyest frafall med 38 prosent. Utdanningene med lavest frafall er yrkesfaglærerutdanning, barnevern og sosialt arbeid (17 prosent). Sykepleierutdanningene har middels høyt frafall med 21 prosent (Campus Kjeller) og 23 prosent (Campus Pilestredet). Til sammenlikning viser Tilstandsrapport for høyere utdanning (2018) at gjennomsnittlige frafall blant bachelorstudenter er 40%.

En av intensjonene med Kvalitetsreformen i 2003 var å forbedre gjennomføringsgraden blant norske studenter. Lite tyder på at reformen har hatt den ønskede effekten. Tvertimot ser det ut til at studiefrafallet har økt i mange utdanninger. For 2004-kullet var frafallet 14 prosent ved de samme profesjonsutdanningene. Det tilsier en økning i studiefrafall på 10 prosentpoeng på under 10 år. Vi finner høyere frafall ved alle utdanningene som inngår i undersøkelsen, med størst økning blant lærerstudentene (13 prosentpoeng), etterfulgt av førskolelærerstudentene (9 prosentpoeng) og sykepleierstudentene (8 prosentpoeng).

Menn har nesten dobbelt så høyt studiefrafall som kvinner (37 prosent vs. 20 prosent). Spørsmålet er om de slutter fordi de ikke liker utdanningen, synes den er for vanskelig eller begge deler? For å belyse årsaker til frafall har vi blant annet undersøkt hva studentene gjør etter at de avbrøt utdanningen ved OsloMet. Vi følger studentene over en fem-årsperiode (2012-2017) og har blant annet opplysninger om de har tatt annen utdanning i etterkant. Resultatene viser at nesten 30 prosent av de mannlige studentene som begynte på OsloMet i 2012 ikke har fullført en universitets- eller høyskoleutdanning i løpet av denne femårsperioden. Tilsvarende tall for kvinnene er 13 prosent. Totalt sett er det kun 8 prosent av studentene i undersøkelsen som har fullført en annen utdanning enn den de startet på i 2012. Cirka halvparten av disse har fullført en annen utdanning ved OsloMet. Studentene som begynte på grunnskolelærerutdanningene er de som i størst grad har fullført en annen høyere utdanning i femårs-perioden. Det indikerer at et ønske om å bytte utdanning er en av årsakene til det høye frafallet fra grunnskolelærerutdanningene ved OsloMet.

Samtidig er det en klar tendens til at studenter med de laveste karaktersnittene fra videregående skole har større studiefrafall enn de med høyere karaktersnitt. Den største

reduksjonen i frafall finner vi fra et snitt på 3,3-3.7 til et snitt på 3,8-4,2. Nærmere analyser viser at et karaktersnitt på 4 eller mer betydelig reduserer tendensen for studiefrafall. Effekten ser imidlertid ut til å være sterkere på lærerutdanningen enn på de andre utdanningene. For lærerne forklarer karakterer (over/under 4) nesten like mye av variasjonene i frafall som kjønn. Her er det viktig å understreke at sammenhengen mellom karakterer og frafall ikke nødvendigvis er den samme om vi ser på enkeltfag.

Kan karakterer forklare det store frafallet blant mannlige studenter? Resultatene tyder på at karakterer har større betydning for om menn faller fra enn om kvinner gjør det. Det indikerer at menn i større grad enn kvinner slutter fordi utdanningen er for vanskelig, men menn slutter også i større grad enn kvinner av andre årsaker. Mye tyder på at mange menn slutter fordi de ønsker å studere noe annet. Dette gjelder særlig menn med gode karakterer fra videregående skole.

En vanlig antakelse er at mannlige profesjonsstudenter søker seg bort fra utdanninger med stor kvinnemajoritet. Denne tendensen finner vi også ved OsloMet. Nesten halvparten av mannlige sykepleierstudenter avbryter utdanningen. Frafallet blant de kvinnelige studentene er betydelig lavere (19 prosent). Et urovekkende funn for de mannlige sykepleierstudentene som avbryter sykepleierutdanningen, er at kun en liten andel av dem fullfører annen høyere utdanning i løpet av femårs-perioden.

Det er verdt å merke seg at profesjonsstudentenes alder og sosiale bakgrunn ikke har signifikant betydning for studiefrafall ved OsloMet.

Å ha stor interesse for studiet og for det yrket som utdanningen leder frem til, fremstår som særdeles viktige drivkrefter for å fullføre utdanningsløpet. To forhold peker seg ut. Studenter som vektlegger faglig interesse i sin begrunnelse for å ta utdanningen, har nesten halvert tendensen til å falle fra sammenliknet med studenter med moderat faglig interesse. Dette gjelder både for kvinnelige og mannlige studenter. Studentene ved økonomiutdanningen oppgir noe lavere faglig interesse enn andre studenter, noe som kan være en av årsakene til et relativt høyt studiefrafallet ved denne utdanningen.

En annen viktig faktor er studentenes interesse for de faglige mulighetene deres fremtidig yrke gir. Betydningen er like stor for begge kjønn. En forklaring kan være at disse studentene har en dypere interesse for yrket og har gjort seg tanker om hva det innebærer å være yrkesutøver i deres fremtidig yrke. Mye tyder på at de også er mer faglig målrettet enn andre. Det er en tendens til at studentene som er opptatt av faglige utviklingsmuligheter også oppgir

at de ønsker en jobb med gode muligheter for avansement. Det kan dermed se ut til at disse studentene har en klarere oppfatning av de mulighetene utdanningen gir, både med hensyn til egen faglig utvikling og videre karriere. På den annen side er det lite som tyder på at utsiktene til en trygg og sikker jobb påvirker tendensen til å fullføre studiet. Unntaket er studentene ved grunnskolelærerutdanningene hvor de som begrunner studievalget med jobbsikkerhet, har noe lavere frafall enn andre.

Noe overraskende finner vi ingen sammenheng mellom sosiale begrunnelser for valg av utdanning og studiefravall. Vi kan likevel ikke utelukke at andre sosiale motivasjonsfaktorer enn de vi har undersøkt, har betydning for om studentene fullfører studiet eller ikke.

Læringsmiljø og undervisningsformer er et område som utdanningsinstitusjonene har mulighet til å påvirke. Basert på denne undersøkelsen er det imidlertid lite som tilsier at læringsmiljøet er avgjørende for frafall. Ser vi alle profesjonsutdanningen under ett har studentenes oppfatning av læringsmiljø og studiebelastninger liten eller ingen betydning for om en student velger å avbryte studiet. Et unntak er grunnskolelærerutdanningene.

Undersøkelsen viser at et læringsmiljø med gode muligheter til studentsamarbeid (gruppearbeid) kan bidra til å redusere frafallet blant lærerstudentene. Det er også en tendens til at lærerstudenter som oppgir at studiebelastningen er for hard, har større tendens til å avbryte utdanningen enn andre studenter. Her må det nevnes at resultatene om læringsmiljø og studiebelastninger er basert på 2004-kullet ved OsloMet. Hvordan studentene i 2012-kullet oppfatter læringsmiljøet og studiebelastning har vi ikke tilstrekkelig opplysninger om, men vi kan ikke se bort fra at studentsamarbeid også kan påvirke tendensen til frafall for disse studentene.

Med utgangspunkt i denne rapporten kan det pekes på følgende tiltaksområder for å redusere frafall i bachelorutdanningene ved OsloMet:

- Konsentrere oppmerksomheten mot grunnskolelærerutdanningene, sykepleierutdanningen og økonomiutdanningen. Det bør vurderes å gå mer i dybden på årsaker til frafall i disse studiene, kanskje med særlig vekt på ulike segmenter (de som søker seg til andre studier og de som faller helt ut av høyere utdanning).
- Styrke inntakskvaliteten. Øke andelen studenter som er faglig motiverte for studiet og som har gode forkunnskaper (gjennomsnittskarakter over 4 fra videregående skole).

- For noen utdanninger, særlig grunnskolelærerutdanningen, kan styrket læringsmiljø, særlig studentsamarbeid, ha effekter på frafall.
- Kjønnforskjeller i frafall synes å være et opplagt område for videre utredning/forskning og som tiltaksområder.

1 Innledning

Formålet med studien har vært å få mer kunnskap om årsaker til frafall fra profesjonsutdanningene ved OsloMet¹. Tilstandsrapporten for høyere utdanning (2016) viser at frafallet ved OsloMet har vært opp mot 30 prosent de siste årene. Samtidig er det kun 50 prosent av studentene som gjennomfører innenfor normert tid. Et høyt studiefrfall og forskjøvet gjennomføring er ikke et særegent fenomen ved OsloMet, men gjelder for norske læresteder generelt (OECD 2013).

Å avbryte en utdanning kan føre til tap av tid og ha økonomiske konsekvenser for den enkelte student. For utdanningsinstitusjonen fører frafall til reduserte inntekter samtidig som det blir utfordrende å planlegge undervisning. I tillegg kan frafall fra profesjonsutdanningene ha samfunnsmessige konsekvenser. Studiefrafall reduserer antall nyutdannede profesjonsutøvere som igjen kan svekke tilbudet og kvaliteten på viktige velferdstjenester. De korte profesjonsutdanningene (som denne rapporten handler om) utdanner profesjonsutøvere til velferdstjenester hvor behovet for utøvere vil øke i årene fremover. Dette gjelder ikke minst grunnskolelærere og sykepleiere. I denne studien gjennomføres egne analyser av disse profesjonsutdanningene.

Enkelt sagt kan vi anta at studentene slutter fordi de ikke liker studiet, synes det blir for vanskelig eller en kombinasjon av disse. En tilnærming for å forstå hvorfor noen studenter avbryter studiet ved OsloMet er å undersøke hva studentene gjør i etterkant. Tar de en annen utdanning ved OsloMet, eller søker studentene seg over til annen utdanningsinstitusjon og fullfører utdanningen der? I rapporten skiller vi mellom studiefrafall, institusjonsfrafall og sektorfrafall (Høgestøl et al. 2017). Studiefrafall viser til omfanget av studenter ved OsloMet som ikke har fullført profesjonsutdanningen de påbegynte i 2012 innen fem år. Dersom studentene heller ikke har fullført annen høyere utdanning i denne femårsperioden betegnes frafallet som sektorfrafall.² Institusjonsfrafallet viser til andelen som bytter lærested. Institusjonsfrafall viser til studenter som avbryter utdanningen ved OsloMet, men fullfører en utdanning (samme/annen utdanning) på et annet lærested i femårsperioden. I denne

¹ Rapporten omfatter kull som gikk på Høgskolen i Oslo og Akershus før HiOA fikk universitetsstatus i 2018.

² Høyere utdanning defineres her som studieprogram som utløser en fullført-kode i FS ved fullføring. Dette kan være bachelor- og masterutdanninger, men også kortere løp som videreutdanning og årsstudium.

undersøkelsen følger vi studentene fra de begynner på en profesjonsutdanning ved OsloMet høsten 2012 frem til høsten 2017. Fem år er kort tid for å studere utdanningskarrierer og det kan reises spørsmål om dette er for kort til å gi et godt bilde av studiefrafall, og særlig sektor- og institusjonsfrafall. Dette må tas i betraktning ved tolkning av resultatene.

Ifølge Tinto (1993) kan frafall fra høyere utdanning knyttes til 1) kjennetegn ved studentene før de starter på studiet 2) studentenes erfaringer fra studiet og 3) utenforliggende forhold som for eksempel finansiering. I denne studien belyses forhold innenfor alle tre punkter, men særlig forhold under punkt 1. Studentenes inntakskvalitet og motivasjon for utdanningen og det yrket utdanningen leder frem til, gis stor plass i rapporten. Som inntakskvalitet benyttes studentenes gjennomsnittskarakterer fra videregående skole. Å belyse sammenhengen mellom inntakskvalitet og frafall kan gi noen indikasjoner på om årsaken til frafall skyldes om de ikke mestrer studiet eller om frafallet har andre årsaker. Stort frafall blant de med lavest karakter kan tyde på at studentene synes studiet er for vanskelig. Dersom de med høyest karakter har stort frafall kan det tyde på at de har mistet interessen for studieprogrammet.

Hvilken betydning studentenes motivasjon har for gjennomføring av utdanningen er i liten grad undersøkt og resultatene vil gi ny kunnskap til feltet. Studentene kan både være mer eller mindre motivert og de kan ha ulik type motivasjon. I denne studien ser vi både på motivasjon knyttet til studiet/utdanningen og motivasjon relatert til det yrket utdanningen leder frem til. Det kan antas at valg av profesjonsutdanning både er faglig -, sosialt- og økonomisk begrunnet. Vi undersøker i hvilken grad disse faktorene fungerer som en drivkraft for gjennomføring av studiet. Profesjonsutdanningene leder frem til bestemte yrker og det kan tenkes at motivasjonen til å fullføre studiet i hovedsak er relatert til det fremtidige yrket og de muligheter yrket gir for å realisere egne planer; det være seg gode jobbmuligheter på det stedet de ønsker å bosette seg eller gode muligheter til karriere/faglig utvikling.

Tinto (1993, s 82) argumenterer for at det som skjer i utdanningen er viktigere enn det som skjer før studentene begynner å studere. Å fokusere på studentenes erfaringer med undervisning og utdanning vil kunne bidra til større innsikt i årsakene til frafall. I tillegg er undervisningsformer – og kvalitet et område som den enkelte institusjon har mulighet til å påvirke. Vi vet at utdanningskvalitet har betydning for studentenes studietilfredshet, men har den også betydning for studiefrafall? Tidligere studier tyder på at studiefrafall på norske universiteter i hovedsak er utenfor lærestedenes kontroll, men at læringsmiljøet kan ha en viss betydning for studentenes beslutning for å avbryte studiet (Hovdhaugen og Aamodt 2009). I hvilken grad dette også gjelder profesjonsutdanningene er imidlertid lite undersøkt i tidligere

studier. I tillegg ser vi på studentenes oppfatning av studiebelastningene og om dette har betydning for frafall. I tolkningen av resultatene om læringsmiljø og studiebelastninger har vi ikke opplysninger om 2012-kullet. Analysene er basert på 2004-kullet ved OsloMet.

Et av formålene med vår undersøkelse er å belyse om studiefrafall ved sykepleier- og grunnskolelærerutdanningene skyldes ulike årsaksforhold. Fra tidligere studier er det kjent at frafallet er langt høyere blant lærerstudenter enn sykepleierstudenter. Det kan tenkes at betydelige forskjeller i frafall i de to profesjonsutdanningene avspeiler ulike årsaksforhold. Aamodt (2001) har undersøkt frafall blant disse utdanningsgruppene (1994-kull) og fant at 80 prosent av sykepleierstudentene gjennomførte studiet på normert tid, men andelen blant lærerstudenter kun var 53 prosent. Tilsvarende forskjeller er også funnet i senere studier. Børing (2004) finner at innen en fem-seks-års-periode etter påbegynt utdanning, fullfører 87 prosent av sykepleierstudentene, mens kun 49 prosent av lærerstudentene har fullført. For å redusere frafallet på lærerutdanningen ble det innført inntakskrav i 2005. Mye tyder på at det har bidratt til å øke gjennomføringsraten. With og Mastakaasa (2014) finner at 68 prosent av 2005-kullet fullførte lærerutdanningen innen fem år, mens gjennomføringsraten blant 2004-kullet var 56 prosent.

I denne rapporten belyses om studentenes inntakskvalitet kan forklare forskjeller i frafall i sykepleier- og grunnskolelærerutdanningene. Flere studier viser en sammenheng mellom studentenes inntakskvalitet og frafall (Mastekaasa og Hansen 2005, Hovdhaugen 2011). En annen faktor som kan påvirke frafall er studentenes kjønnssammensetning (Mastekaasa og Smeby 2008). Sykepleierutdanningene har en større kvinneandel både blant studenter, undervisningspersonale og praksisveiledere enn grunnskolelærerutdanningen. Få mannlige rollemodeller kan gjøre mannlige studenter mindre motivert til å fullføre utdanningen enn kvinnelige studenter. På den andre siden kan det tenkes at mennene som søker seg til kvinnedominerte utdanninger har tenkt seg godt om før de har valgt utdanningen og er svært motivert for å fullføre utdanningen.

Datamateriale og metode

Datamaterialet omfatter studenter ved 12 profesjonsutdanninger³ på bachelor-nivå. Analysene er basert på StudData, som blant annet har opplysninger om studentenes motivasjon for utdanningen og det yrket denne utdanningen leder frem til. For å kartlegge omfanget av frafall har vi koblet på FS-data med opplysninger om studentenes årlige studiestatus for de fem påfølgende år etter studiestart. Studiestatus omfatter opplysninger om studentene har fullført utdanningen, sluttet på utdanningen, fullført annen utdanning ved OsloMet eller fullført på annen/samme utdanning på annet lærested.

Å studere frafall forutsetter et longitudinelt design hvor et studentkull følges over flere år og også utover normert studielengde. I denne studien følger vi studentene i fem år fra de starter på utdanningen. Studenter som ikke har fullført innen 5 år fra studiestart (2 år utover normert studietid) betegnes som frafalte.⁴

Studien omfatter to kull, studiestart i 2004 (panel 3) og 2012 (panel 4). De fleste analysene er basert på studentene i panel 4 som fikk utlevert spørreskjemaet i oktober-november i sitt første studiesemester. Spørreskjema-undersøkelsen som ble gjennomført i oktober-november 2012, har ikke opplysninger om studentenes læringsmiljø og studiebelastninger. I kapittel 7 hvor vi undersøker betydningen av læringsmiljø og studiebelastninger for frafall, er analysene basert på panel 3, hvor studentene besvarte spørreskjemaet i sitt andre studiesemester.

Spørreskjemaet for StudData, panel 4 ble utlevert til 2257 studenter ved OsloMet. Av disse besvarte 66 prosent undersøkelsen. Skjemaet til panel 3 ble gitt til 1840 studenter ved OsloMet og her er svarprosenten 74 prosent. I og med at ikke alle studentene har besvart spørreskjemaet vil frafallsnivåene i denne studien avvike noe fra det faktiske frafallet ved OsloMet. Mye tyder på at frafallet er noe høyere enn det resultatene fra undersøkelsen viser. Det skyldes flere forhold. For det første kan det antas at en del studenter slutter før spørreskjemaundersøkelsen ble gjennomført. Videre kan det antas at frafallet er noe høyere blant de som ikke har besvart undersøkelsen.

³ Sosionom, barnevern, fysioterapi, mensendieck, førskolelærer, grunnskolelærer 1.-7.-trinn, grunnskolelærer 5.-10.-trinn, vernepleie, økonomi, yrkesfaglærer, sykepleier Pilestredet og sykepleier Kjeller.

⁴ Grunnskolelærerutdanningene er normert til 4 år og vi har derfor bare informasjon om studentene ett år etter normert studieavslutning for lærerne.

For å undersøke om individuelle kjennetegn ved studentene og de ulike motivasjonsfaktorene har signifikant betydning for studentenes gjennomføring og frafall gjennomføres logistisk regresjon med fullført/fracfall som avhengig variabel. I analysene kontrolleres det for kjønn, alder, sosial bakgrunn og karaktersnitt fra videregående. I tillegg er det gjennomført analyser hvor det kontrolleres for utdanningsgrupper. Resultatene fra disse analysene vises ikke i rapporten, men referes i teksten.

Oppstillingen under viser profesjonsutdanningene på OsloMet som inngår i rapporten og antall studenter som har besvart spørreskjemaet innenfor hver utdanningsgruppe (2012-kull).

Utdanningsgruppe	N
Sosionom	96
Barnevern	65
Fysioterapi	128
Mensendieck	39
Førskolelærer	203
Grunnskolelærer 1-7	139
Grunnskolelærer 5-10	157
Vernepleie	82
Økonomi	117
Yrkesfaglærer	73
Sykepleier Pilestredet	262
Sykepleier Kjeller	111
Totalt	1472

Videre organisering av rapporten

Rapporten er strukturert på følgende måte. Kapittel 2 gir en oversikt over gjennomføring og frafall fra 12 profesjonsutdanninger ved OsloMet, og undersøker hvilken type frafall studentene har. Her skiller vi mellom studiefrafall, institusjonsfrafall og sektorfrafall. I tillegg ser vi på hvordan frafallet har endret seg fra 2004-kullet til i dag.

I kapittel 3 undersøkes studiefrfall innenfor ulike studentgrupper etter kjønn, alder og sosial bakgrunn. Vi beskriver hva som kjennetegner studentene på de ulike profesjonsutdanningene og om det er sammenheng mellom studentenes kjennetegn og frafall fra utdanningen. Kjønnsforskjeller i frafall gis mest oppmerksomhet.

I kapittel 4 belyses betydningen av inntakskvalitet for frafall. Vi undersøker studentenes gjennomsnittskarakterer fra videregående skole og belyser om det er studenter med lavest inntakskvalitet som i størst grad avbryter profesjonsutdanningene.

I kapittel 5 og 6 belyses hvordan studentenes interesser og motivasjon påvirker tendensen til å fullføre studiet. Vi skiller mellom studierelatert motivasjon (kapittel 5) og motivasjon for fremtidig yrke og yrkesutøvelse (kapittel 6).

I kapittel 7 undersøkes om læringsmiljøet i profesjonsutdanningene og studentenes studiebelastning påvirker tendensen til frafall.

2 Gjennomføring og frafall

I dette kapittelet gis en oversikt over gjennomføring og frafall blant studentene som startet på en profesjonsutdanning ved OsloMet høsten 2012. Analysene omfatter 12 utdanninger (studieprogram). I første del undersøkes hvor stor andel av studentene som fullfører på normert tid, hvor vanlig det er å bruke et år ekstra, og andel studenter som faller fra innenfor hver utdanning (studiefracfall). Studiefracfall defineres som ikke fullført utdanning ved OsloMet fem år etter studiestart.

I del 2 av kapitlet ser vi nærmere på hva studentene som ikke fullfører profesjonsutdanningen i 2012 har gjort i etterkant. Alle studentene følges i fem år etter studiestart. Her skiller vi mellom tre grupper: 1) fullfører en annen høyere utdanning ved OsloMet, 2) fullfører samme/annen høyere utdanning på en annen utdanningsinstitusjon (institusjonsfracfall) og 3) fullfører ingen høyere utdanning i femårs perioden (sektorfracfall).⁵ Vi kan ikke se bort fra at enkelte studenter som bytter utdanning ikke har fullført denne i løpet av fem-årsperioden. I denne studien vil disse registreres som sektorfracfalte. Det betyr at fracfallstallene i vår undersøkelse kan være noe høyere enn de faktisk blir dersom vi følger studentene flere år fremover.

I siste del av kapittelet ser vi på hvordan studiefracfallet ved OsloMet har endret seg over tid. Her sammenligner vi studenter som startet høsten 2004 med studentene som startet høsten 2012.

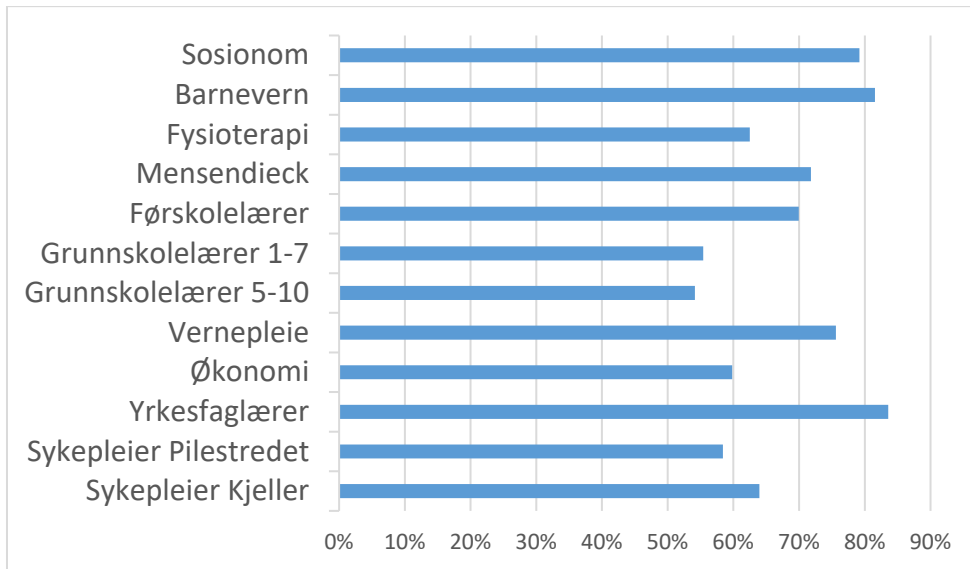
2.1 Gjennomføring og frafall i ulike profesjonsutdanninger

Sett under ett gjennomfører 65 prosent av studentene profesjonsutdanningen på normert tid, men det er store forskjeller mellom utdanningene (figur 2.1). Yrkesfaglærerutdanningen, barnevernsutdanningen og sosionomutdanningen har høyest andel studenter som fullfører på tre år (henholdsvis 84 prosent, 82 prosent og 79 prosent). Grunnskolelærerutdanningene kommer dårligst ut. Her er det kun litt over halvparten av studentene (54 -55) prosent som fullfører på normert tid (fire år). Sykepleierutdanningene på Campus Kjeller har noe høyere

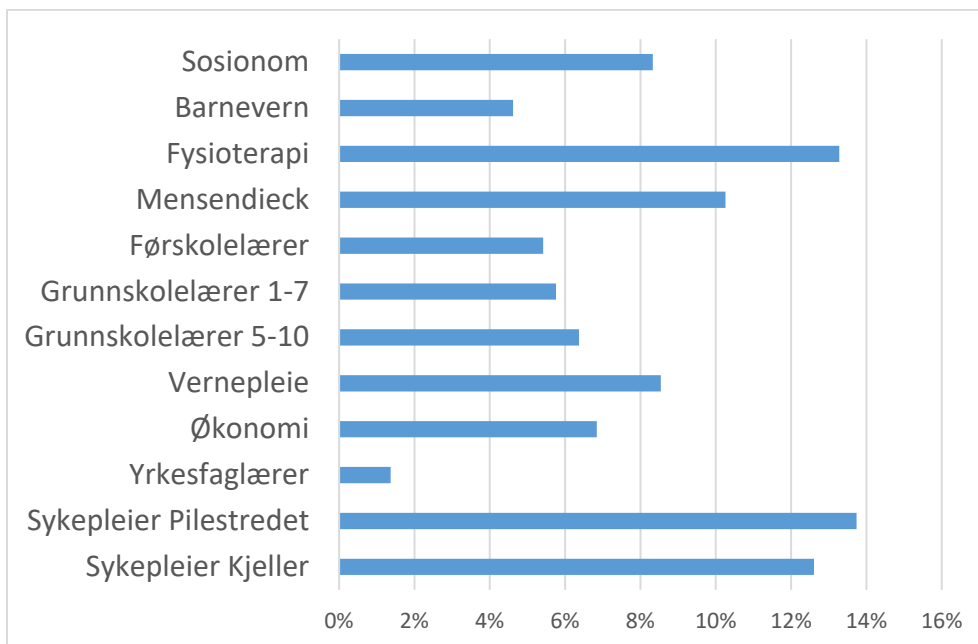
⁵ Høyere utdanning defineres her som studieprogram som utløser en fullført-kode i FS ved fullføring. Dette kan være bachelor- og masterutdanninger, men også kortere løp som videreutdanning og årsstudium.

andel studenter som gjennomfører på normert tid enn sykepleierutdanningen i Pilestredet. På Kjeller gjennomfører 64 prosent av sykepleierstudentene utdanningen innenfor normert tid. Til sammenligning er denne andelen 58 prosent blant studentene i Pilestredet.

Figur 2.1 Andel studenter som fullfører profesjonsutdanningen på normert tid (N=1472). %.

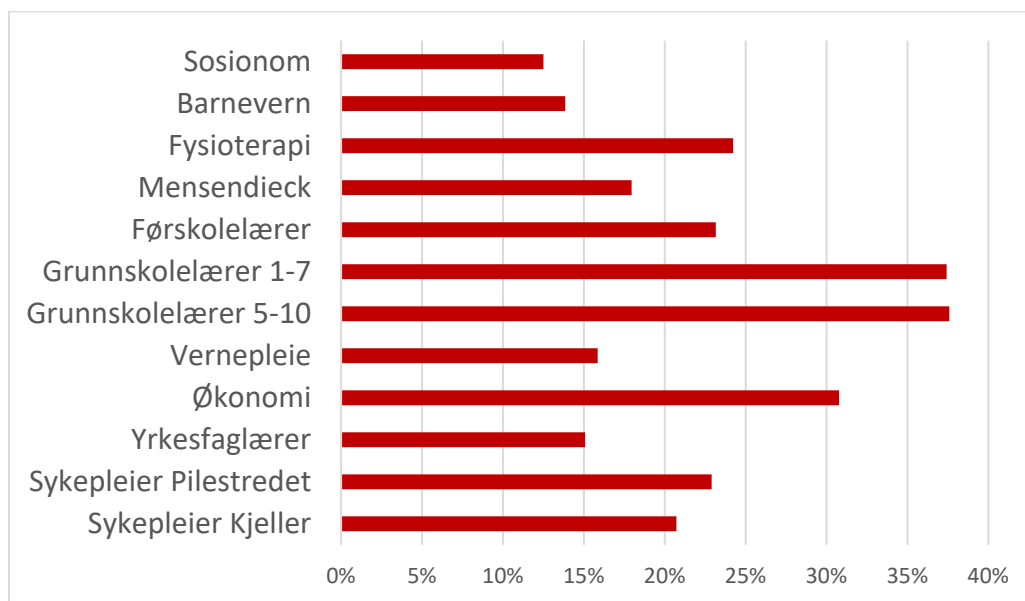
Figur 2.2 Andel studenter som bruker et ekstra år på å fullføre profesjonsutdanningen (N=1472).%.

I underkant av 10 prosent av studentene som begynte på en av profesjonsutdanningene i 2012 brukte et år ekstra på å fullføre utdanningen. Studentene på de helsefaglige utdanningene ser

ut til i større grad å bruke et ekstra år på å fullføre utdanningen sin sammenlignet med studenter på andre profesjonsutdanninger (figur 2.2). Hver syvende sykepleierstudent brukte fire år på å fullføre utdanningen sin (14 prosent). Noenlunde tilsvarende resultater finner vi for fysioterapeut- og mensendieckutdanningen hvor henholdsvis hver 8. og hver 10. student brukte et år ekstra på å fullføre. Yrkesfaglærerne er de som i minst grad bruker mer enn normert tid. Her var det kun 1 prosent som brukte et år ekstra på å fullføre.

Figur 2.3 Frafall fra profesjonsutdanningene (N=1472). %.

Nærmere analyser viser at det er svært få studenter som fullfører etter to år ekstra tid. To år etter normert tid har de aller fleste studentene enten fullført eller avbrutt utdanningen. Ses alle 12 profesjonsutdanningene under ett er frafallsandelen 24 prosent på dette tidspunktet (fem år etter studiestart). Av figur 2.3 går det frem at sosionom- og barnevernspedagogutdanningen har lavest frafall (13-14 prosent). På disse utdanningene fullførte nesten 9 av 10 studenter studiet innen 5 år. Frafallet er også lavt på yrkeslærerutdanningen (15 prosent).

Sykepleierutdanningene har et middels høyt studiefrafall med henholdsvis 21 prosent (Campus Kjeller) og 23 prosent (Campus Pilestredet). Grunnskoleutdanningene har det klart høyeste frafallet med en frafallsandel i underkant av 38 prosent (figur 2.3).

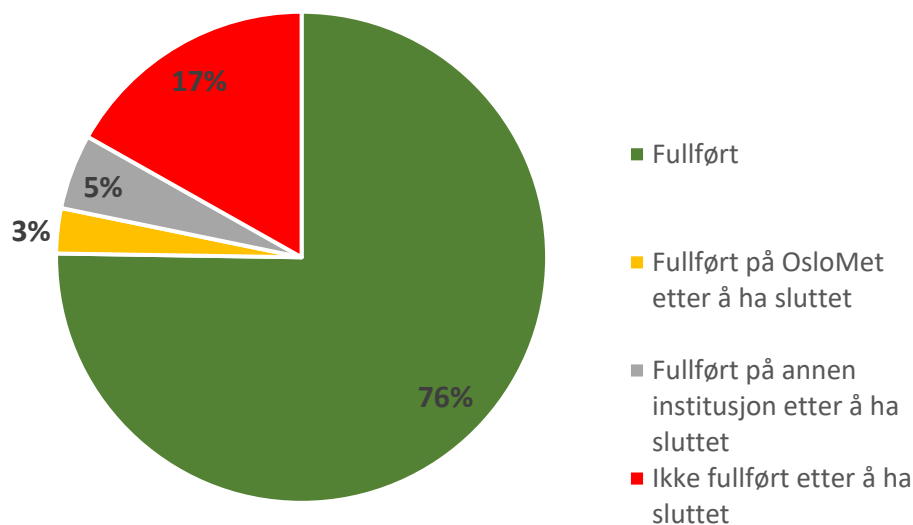
Økonomiutdanningen har også et svært høyt studiefrafall med 31 prosent. Ettersom grunnskoleutdanningene er normert til 4 år (og derfor har et år mindre måle-år enn de andre utdanningene), kan frafallet fra de to grunnskoleutdanningene vise seg å bli noe lavere. Hvis vi antar at lærerne følger det samme mønsteret som andre studenter, der de aller fleste

fullfører eller faller fra i løpet av 4 år, er det imidlertid lite sannsynlig at den reelle frafallsgraden reduseres nevneverdig ett år etter.

2.2 Sektor- og institusjonsfracfall

I denne delen ser vi på hva studentene som avbrøt profesjonsutdanningen de startet på i 2012 har gjort i etterkant. Vi undersøker om studentene som faller fra velger å avbryte utdanningen for å begynne på en annen utdanning på OsloMet, begynner på et annet universitet/høgskole eller om de ikke fullfører annen høyere utdanning. Vi følger studentene i fem år fra de begynte på en profesjonsutdanning ved OsloMet, og det er sannsynlig at resultatene ville vært annerledes dersom vi hadde muligheten til å følge studentene over en lengre tidsperiode. Det må også påpekes at studentene må ha fullført en utdanning (bachelor, master, videreutdanning og årskurs) for å komme inn under kategoriene 'annen utdanning', 'annen institusjon', eller 'annen utdanning ved OsloMet'. Studenter som har påbegynt, men ikke fullført en utdanning, kommer inn under kategorien 'ikke fullført annen utdanning'.

Figur 2.4 Sektor- og institusjonsfracfall blant studenter som påbegynte en profesjonsutdanning ved OsloMet i 2012 (N=1472). %.

Figur 2.4 viser sektor- og institusjonsfracfall blant studenter som påbegynte en profesjonsutdanning ved OsloMet i 2012. Det største feltet viser andel med fullført utdanning på OsloMet (76 prosent). Til sammen har 24 prosent falt fra og flertallet av disse ender opp med ikke å fullføre annen høyere utdanning (17 prosent) innen fem-årsperioden (sektorfracfall). Det er kun et mindretall av studentene som har avbrutt utdanningen ved OsloMet som har fullført en annen utdanning på OsloMet (3 prosent). Til sammen 5 prosent har fullført en utdanning på en annen institusjon (institusjonsfracfall). Det er imidlertid sannsynlig at en del studenter som har byttet utdanning ikke har fullført innenfor femårsperioden. Mye tyder på at både institusjonsfracfallet og sektorfracfallet ville blitt noe lavere dersom vi kunne fulgt studentene lenger enn 5 år.

Hvilke studenter fullfører annen utdanning?

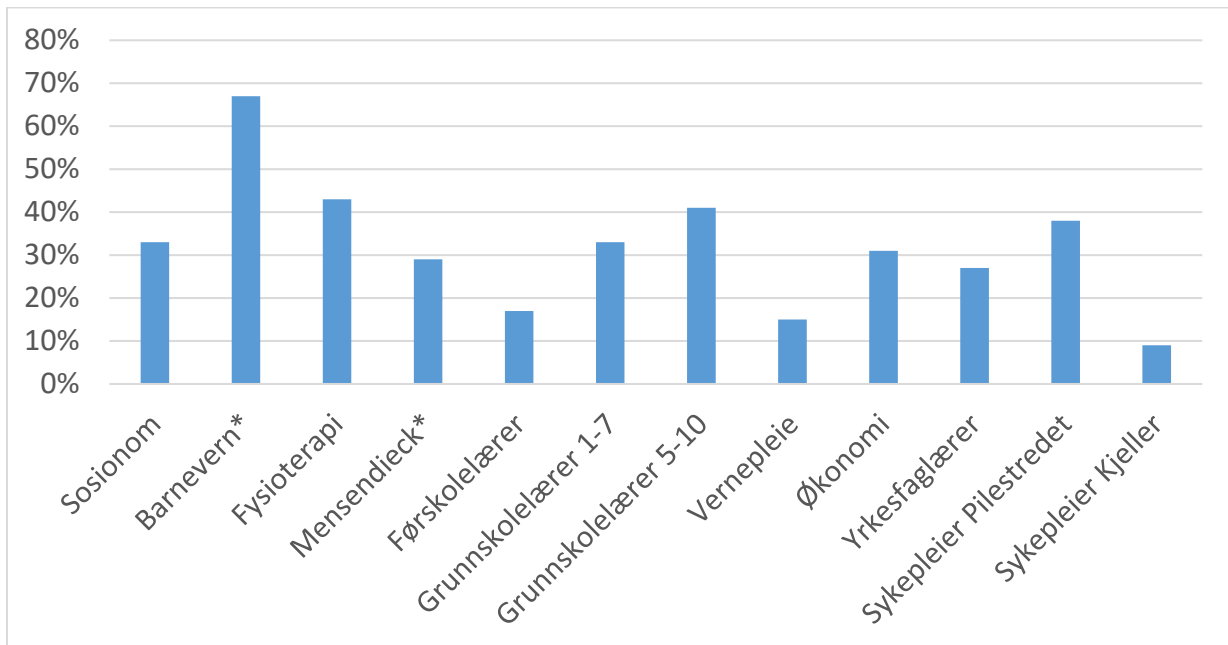
Totalt sett er det kun 8 prosent av studentene i undersøkelsen som har fullført en annen utdanning enn den de startet på i 2012 (figur 2.4). I det følgende ser vi nærmere på hvem disse studentene er, mer konkret hvilken profesjonsutdanning de avbrøt.

Figur 2.5 viser andelen studenter som har fullført en annen utdanning etter at de avbrøt profesjonsutdanningen ved OsloMet. Prosentandelen er beregnet på grunnlag av de som avbrøt. Vi ser at prosentandelen studenter som fullfører en ny utdanning innenfor femårsperioden er høyest for barnevernspedagogene (67 prosent). Resultatet må brukes med forsiktighet ettersom beregningsgrunnlaget for denne gruppen er liten. Det skyldes at de fleste barnevernspedagogene har fullført utdanningen de begynte på i 2012. Mer interessant er det kanskje å følge lærerstudentene som er studentgruppen med størst studiefracfall. Figur 2.5 viser at 32 - 40 prosent av de som avbrøt en av grunnskolelærerutdanningene har fullført annen høyere utdanning innen femårs-perioden. Et ønske om å bytte utdanning kan derfor se ut til å forklare noe av det høye fracfallet fra grunnskolelærerutdanningene.

Sykepleierutdanningen ved Kjeller, vernepleierutdanningen og førskolelærerutdanningen er de utdanningene med lavest andel studenter som fullfører en annen utdanning i etterkant (9-15 prosent). Det er også verdt å merke seg at det er stor forskjell mellom de fracfalte sykepleierstudentene i Pilestredet og Kjeller. Mens andelen sykepleiere som fullførte annen utdanning etter å ha avbrutt sykepleierutdanningen i Pilestredet er 38 prosent, er det denne

andelen kun 9 prosent blant studentene ved Kjeller. Forskjellen kan skyldes at Kjeller og Pilestredet rekrutterer ulike typer studenter. Dette undersøkes nærmere i kapittel 3.

Figur 2.5 Andel studenter som har fullført annen utdanning etter frafall fra profesjonsutdanningen de påbegynte i 2012 (N=358). %. a)

- a) Utdanningene som er markerte med stjerne har mindre enn 10 observasjoner i kategorien. Tallene for disse gruppene må betraktes som usikre.

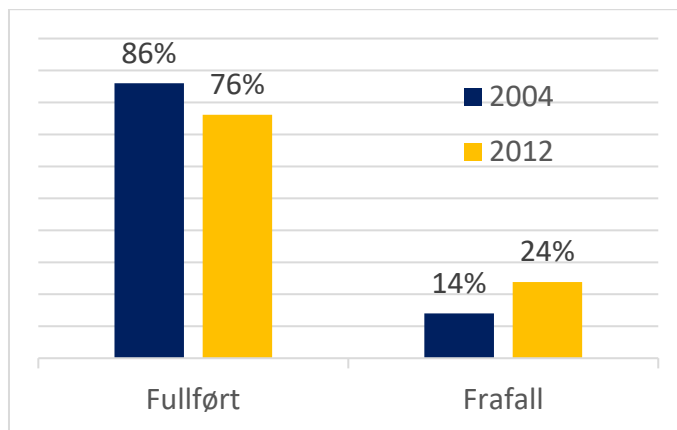
Hva studentene velger å gjøre etter å ha avbrutt utdanningen gir en indikasjon på årsaken til frafallet. Dersom en høy andel av studentene som avbrøt utdanningen fullfører en annen utdanning i etterkant kan dette tyde på at mange studenter på den aktuelle utdanningen ikke er fornøyd med studiet og ønsker å studere noe annet. Kunnskap om hva studentene gjør i etterkant kan være viktig for å begrense studiefrafallet. På utdanninger med lavt sektorfracfall er det nærliggende å vurdere tiltak rettet mot de faglig sterke studentene, for eksempel ved å undersøke hvordan man kan få studiet til å framstå som mer engasjerende. Samtidig er det viktig å understreke at ikke alt frafall er noe man ønsker å forhindre. Frafall som for eksempel skyldes at studenten velger å avbryte sykepleierutdanningen fordi hun likevel ikke ønsker å bli sykepleier er mindre urovekkende enn frafall som skyldes at studenten ikke mestrer studiet, eller opplever undervisningen som lite engasjerende.

2.3 Gjennomføring og studiefrafall i 2004 og 2012

I dette avsnittet undersøkes om studiefrafallet ved OsloMet har endret seg over tid. Vi sammenligner studenter som begynte på en profesjonsutdanning i 2004 (panel 3) med studentene som startet på de samme profesjonsutdanningene i 2012 (panel 4). Panel 3 omfatter langt flere utdanninger enn panel 4, og for å kunne sammenlikne studiefrafallet i de to utdanningskullene inkluderer vi kun profesjonsutdanninger som var med i begge panelene. I tillegg har vi utelatt studenter som avbrøt utdanningen i sitt første studiese­mester i 2012, grunnet forskjeller i måle-tid mellom panel 3 og 4⁶.

Figur 2.6 viser gjennomføringsgrad og studiefrafall for de to kullene. Resultatene viser en betydelig økning i frafall fra 2004-kull til 2012-kull. Andelen studenter som ikke fullførte profesjonsutdanningene de startet på var 14 prosent i 2004-kullet. Til sammenligning var denne andelen 24 prosent for de som startet i 2012. Dette tilsvarer en økning på 10 prosentpoeng.

Figur 2.6 Frafall og gjennomføringsgrad blant studenter ved OsloMet. Påbegynt profesjonsutdanning i 2012 (N=1066) og 2004 (N=933). %. a-d)

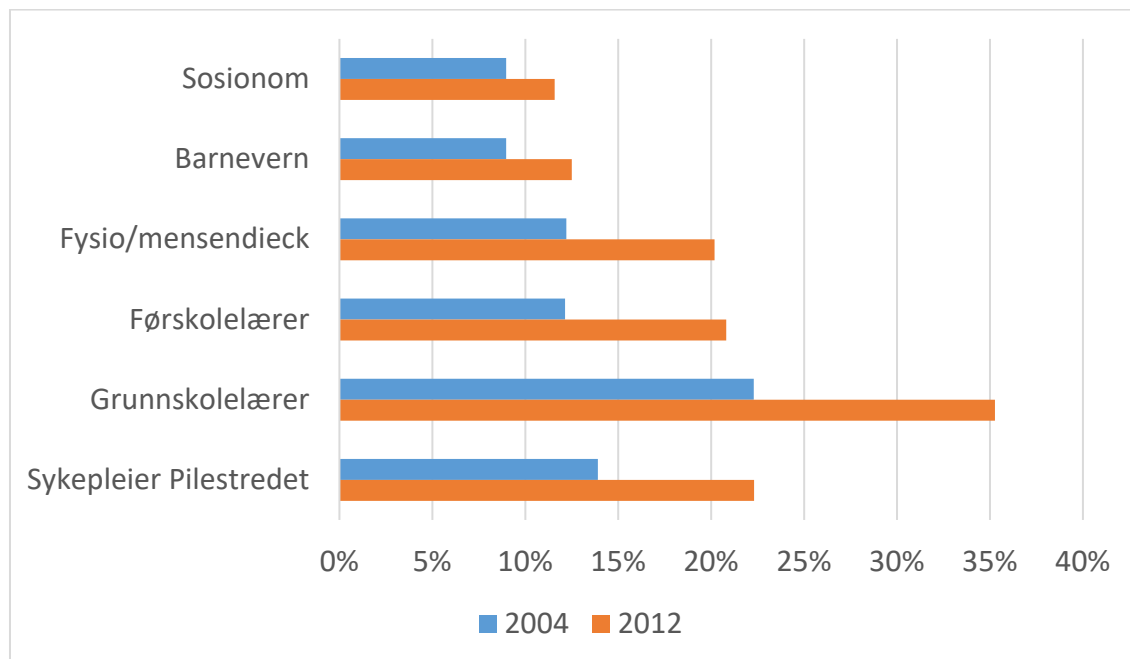
- Utdanninger inkludert i analysen: Sykepleie, fysioterapi/mensendieck, førskolelærer/barnehagelærer, sosionom, barnevernspedagog, lærer
- For å kunne sammenligne med 2004-kullet er kun sykepleierne fra Pilestredet inkludert i 2012-kullet.
- Studenter som avbrøt utdanningen sin i første semester er utelatt fra 2012-snippet
- Både 2004 -og 2012- kullet følges i fem år fra studiestart.

⁶ Spørreskjemaet ble sendt til studentene i panel 4 i første semester, mens panel 3 mottok spørreskjemaet i andre semester.

Økningen i frafall skyldes at en større andel studenter faller fra på samtlige av utdanningene i utvalget. Figur 2.7 viser at grunnskolelærerne har hatt den største økningen (13 prosentpoeng), etterfulgt av førskolelærerne (9 prosentpoeng) og sykepleierne (8 prosentpoeng). Sosionomene og barnevernspedagogene har hatt den laveste frafallsøkningen. Her er antallet studenter som falt fra henholdsvis 3 og 4 prosentpoeng høyere i 2012-kullet sammenlignet med 2004-kullet.

Nærmere analyser viser at det også har det vært en nedgang i andelen studenter som fullfører på normert tid. Mens 78 prosent av studentene på de utvalgte profesjonsutdanningene fullførte på normert tid for 2004-kullet, var denne andelen 68 prosent for 2012-kullet. Den største reduksjonen finner vi på sykepleierutdanningen. Her har andelen studenter som har fullført på normert tid gått ned med 14 prosentpoeng (fra 73 til 58 prosent). Det samme gjelder for barnehagelærerutdanningen, som har hatt en nedgang på 10 prosentpoeng. Sosionomutdanningen har hatt den laveste nedgangen i studenter som fullfører på normert tid (5 prosentpoeng).

Figur 2.7 Frafall fra profesjonsutdanninger blant 2004-kullet (N=933) og 2012-kullet (N=1066). %. a-c)

- For å kunne sammenligne 2012-kullet med 2004-kullet er sykepleierstudenter ved Kjeller ikke inkludert i 2012-kullet.
- Studenter som avbrøt utdanningen sin i første semester er utelatt fra 2012-snippet
- Både 2004- og 2012-kullet følges i fem år fra studiestart.

2.4 Oppsummering

Fem år etter studiestart har 24 prosent av studentene ved de 12 profesjonsutdanningene ved OsloMet ikke gjennomført studiet. Grunnskolelærerutdanningene har det klart høyeste frafallet med en frafallsandel på 38 prosent. Utdanningen med lavest frafall er sosionomutdanningen (12 prosent). Sykepleierutdanningene har et middels høyt frafall med henholdsvis 21 prosent (Campus Kjeller) og 23 prosent (Campus Pilestredet).

Totalt sett er det kun 8 prosent av studentene i undersøkelsen som har fullført en annen utdanning enn den de startet på i 2012. Cirka halvparten av disse har fullført en annen utdanning ved OsloMet. Studentene som avbrøt en av grunnskolelærerutdanningene er de som i størst grad har fullført annen høyere utdanning. I løpet av de fem årene vi følger studentene har nesten 40 prosent av de som avbrøt en av grunnskolelærerutdanningene fullført annen høyere utdanning. Et ønske om å bytte utdanning kan derfor se ut til å forklare noe av det høye frafallet fra grunnskolelærerutdanningene. Sykepleierstudentene som avbrøt utdanningen har i mindre grad tatt annen høyere utdanning. Dette gjelder særlig tidligere studenter på sykepleierutdanningen ved Campus Kjeller (9 prosent).

Frafallet blant studentene ved OsloMet er langt høyere for 2012-kullet enn de som påbegynte de samme utdanningene i 2004. Andelen med frafall har økt fra 14 prosent til 24 prosent, en økning på 10 prosentpoeng på under 10 år. Lærerstudentene har hatt den største økningen (13 prosentpoeng), etterfulgt av førskolelærerne (9 prosentpoeng) og sykepleierne (8 prosentpoeng). Til sammenlikning viser tilstandsrapporten for høyere utdanning (2018, s21) at gjennomsnittlig fravær for bachelorutdanninger ved statlige utdanningsinstitusjoner er 40% to år etter normert studietid.

3 Individuelle kjennetegn

I dette kapittelet beskriver vi hva som kjennetegner studentene som i 2012 startet på en av de 12 profesjonsutdanningene. Vi belyser studentenes kjønn, alder og sosial bakgrunn, og undersøker om det er en sammenheng mellom studentenes individuelle kjennetegn og tendensen til studiefrafall. Betydningen av kjønn gis mest oppmerksomhet.

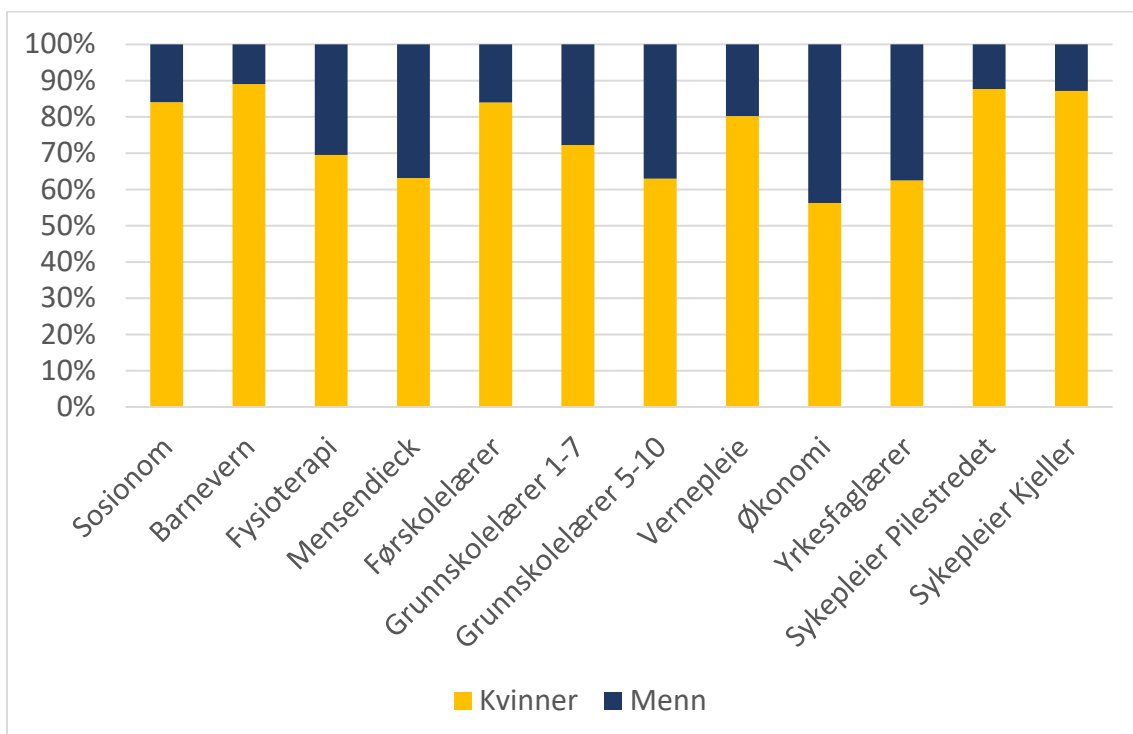
3.1 Kjønn

Flere av profesjonsstudiene ved OsloMet leder fram til yrker/profesjoner med stor kvinnemajoritet. Dette reflekteres i rekrutteringen til utdanningene og følgelig også i kjønnssammensetningen i utvalget hvor 76 prosent av studentene kvinner (tabell 3.1).

Tabell 3.1 Andel kvinner og menn blant studentene i undersøkelsen. %.

Kjønn	
Kvinner	76 %
Menn	24 %
N	1441

Figur 3.1 Kjønnfordeling innenfor profesjonsutdanninger. 2012-kull. %

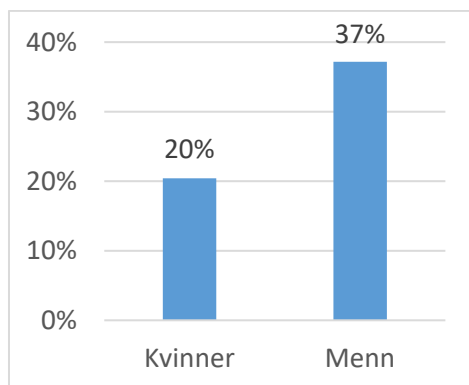

Kjønn og studiefrafall

Kjønn kan påvirke studiefrafall på mange måter. De fleste profesjonsutdanningene i denne studien leder fram til yrker med stor kvinnemajoritet. Få mannlige yrkesrollemodeller kan gjøre mannlige studenter mindre motivert til å fullføre utdanningen enn kvinnelige studenter. I tillegg kan det være sosiale utfordringer knyttet til å tilhøre en minoritet på en utdanning. På den andre siden kan det tenkes at mennene som søker seg til kvinnedominerte utdanninger har tenkt seg godt om før de valgte utdanning og er mer sikker på sitt utdanningsvalg enn sine kvinnelige medstudenter.

Figur 3.2 viser at frafallet blant de mannlige studentene er nesten dobbelt så høyt som blant kvinnene. Mens 37 prosent av mennene som starter på en av profesjonsutdanningene ikke fullførte utdanningen, er tilsvarende andel for kvinnene 20 prosent.

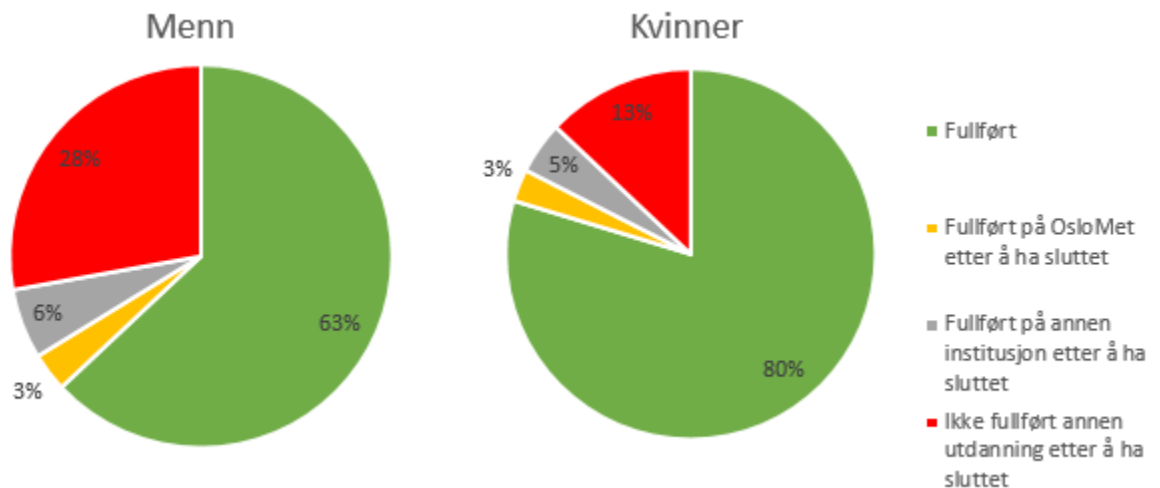
Figur 3.2 Frafall blant profesjonsstudenter. 2012-kull. Kvinner (N=1095) og menn (N=346).

I tillegg til at frafallet fra utdanningen er høyere for menn enn kvinner, er også sektorfracfallet dobbelt så høyt blant de mannlige studentene enn det er for kvinnene. Av Figur 3.3 går det frem at sektorfracfallet er henholdsvis 28 prosent blant menn og 13 prosent blant kvinner. Sektorfracfall viser til andel studenter som ikke har fullført annen høyere utdanning etter at de avbrøt utdanningen de begynte på i 2012. Vi har ikke opplysninger om hvilken type aktivitet disse gikk til etter at de sluttet ved OsloMet. Det kan tenkes at en del avbrøt utdanningen fordi de fikk tilbud om jobb. En annen mulighet er at en del er i gang med en annen utdanning som de ikke har fullført i løpet av de fem årene vi følger studentene. I denne studien registreres dette som sektorfracfall.

De store kjønnsforskjellene i studiefrafall og sektorfracfall er en indikasjon på at kvinnelige og mannlige studenter avbryter utdanningen av ulike årsaker. Til tross for langt høyere studiefrafall blant menn enn kvinner er det ikke kjønnsforskjeller i andelen som fullfører en annen utdanning i etterkant, enten på OsloMet eller en annen utdanningsinstitusjon (9 prosent for menn og 8 prosent for kvinner). Det store sektorfracfallet blant mannlige studenter (28 prosent) peker i retning av at mange menn som avbryter en profesjonsutdanning ved OsloMet faller helt ut av høyere utdanning.

Figur 3.3 Studiefrafall, institusjonsfracfall og sektorfracfall fem år etter studiestart. Kvinner (N=1095) og menn (N=346). %.

Utdanningsgruppenes kjønnsammensetning

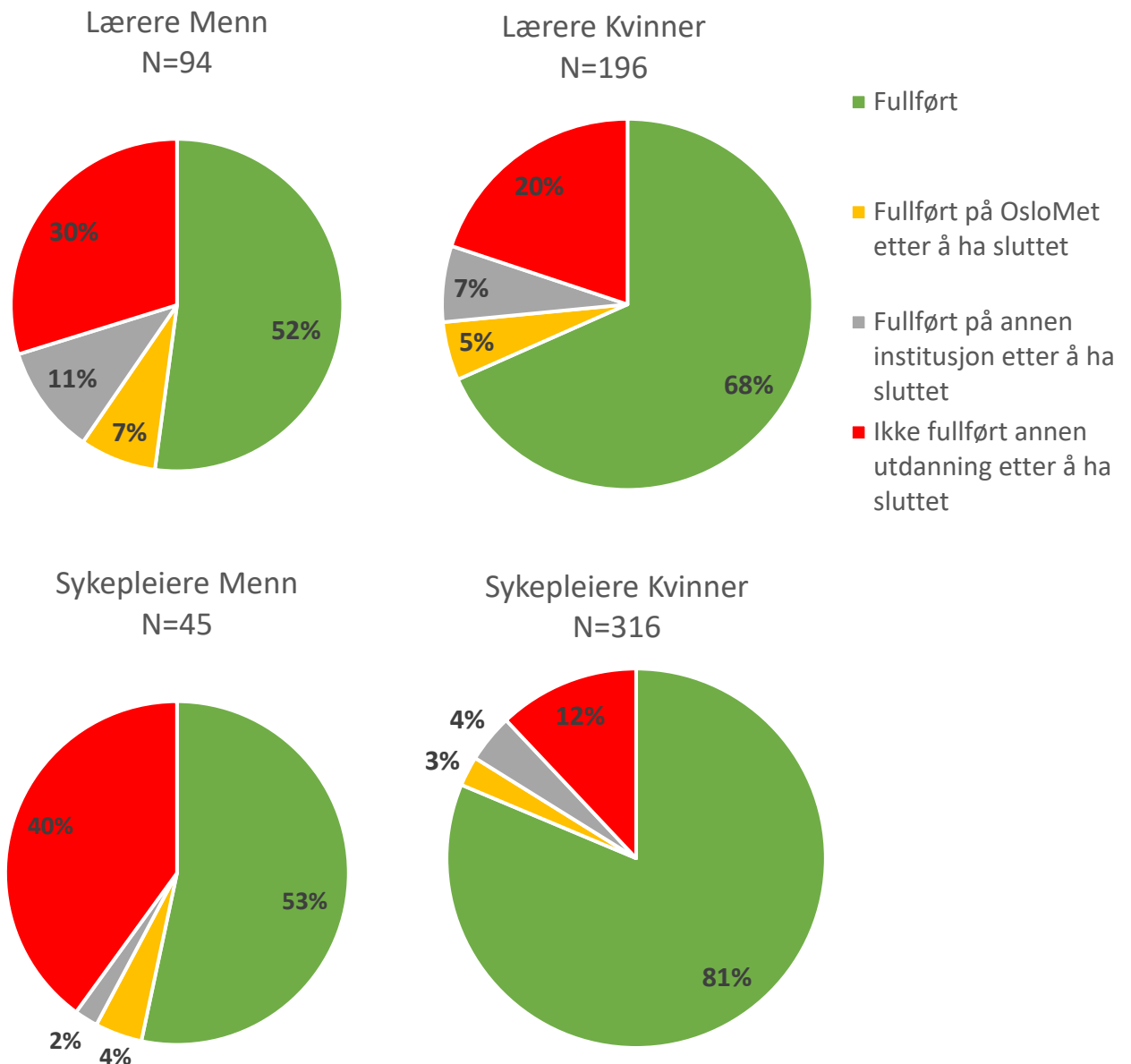
For å bedre forstå hvilke mekanismer som påvirker studieadferden til menn og kvinner i utdanninger med ulik kjønnsammensetning ser vi nærmere på frafall blant studenter i sykepleier- og grunnskolelærerutdanning. I denne analysen er de to grunnskolelærerutdanningene slått sammen. Figur 3.4 viser studiefrafall, institusjonsfracfall og sektorfracfall blant kvinner og menn er på grunnskolelærer- og sykepleieutdanningen.

Som vist i kap 2 har grunnskolelærerutdanningene langt høyere frafall enn sykepleierutdanningene. Av figur 3.4 går det fram at studiefrafallet blant mannlige studenter er noenlunde like høyt i begge utdanningene (48 og 47 prosent). Både innenfor

grunnskoleutdanningene og sykepleierutdanningene ved OsloMet avbryter nesten halvparten av de mannlige studentene før de har tatt siste eksamen. Det betyr at forskjellene i studiefrafall mellom de to utdanningene skyldes at kvinnene i grunnskoleutdanningene har høyere frafall enn kvinnene i sykepleierutdanningene (henholdsvis 32 prosent og 19 prosent). Mens 68 prosent av kvinnene på grunnskoleutdanningen fullfører gjelder dette 81 prosent av de kvinnelige sykepleierstudentene.

Tidligere studier viser at høy kvinneandel i utdanningen/yrke er negativt for mannlige studenters gjennomføringsrate (Mastekaasa og Smedby 2008). Resultatene i denne studien kan også peke i den retning. Men mye tyder på at det store frafallet i grunnskolelærerutdanningene også kan relateres til andre årsaker enn kjønns sammensetning. En pekepinn om dette gis ved å sammenlikne sektorfracfall i de to utdanningsgruppene. Selv om studiefrafallet blant menn er like stort i sykepleier- og grunnskoleutdanningene ved OsloMet, er det betydelige forskjeller i hva de gjør etter at de avbrøt utdanningen (figur 3.4). Mye tyder på at mannlige sykepleierstudenter i større grad forlater høyere utdanning (sektorfracfall) enn mannlige lærerstudenter. Det er urovekkende at hele 40 prosent av menn som startet på sykepleierutdanningen ved OsloMet i 2012 ikke har fullført høyere utdanning i løpet av femårs-perioden. Tilsvarende tall for mannlige lærerstudenter er 10 prosentpoeng lavere (30 prosent). Forskjellen kan skyldes at sykepleierstudenter har lavere karaktersnitt fra videregående skole enn lærerstudentene. Sykepleierstudentene har derfor ikke like gode muligheter til å komme inn på andre utdanninger. Det er derfor ikke overraskende at det er langt flere mannlige lærerstudenter enn mannlige sykepleierstudenter som har byttet til en annen utdanning eller annen utdanningsinstitusjon (18 prosent versus 6 prosent).

Figur 3.4 Frafall blant menn og kvinner innenfor grunnskolelærer- og sykepleierutdanningen ved OsloMet. %.

3.2 Alder

I det følgende ser vi på sammenhengen mellom alder og frafall. Vi starter med å beskrive aldersfordelingen på utdanningene i utvalget og undersøker deretter frafallet i ulike aldersgrupper. Alder kan ha en positiv innvirkning på gjennomføring av utdanning på grunn av økt modenhet og målbevissthet. I tillegg kan eldre studenter ha studieerfaring som gjør at de bedre mestrer studiesituasjonen. På den andre siden kan det å være eldre enn sine

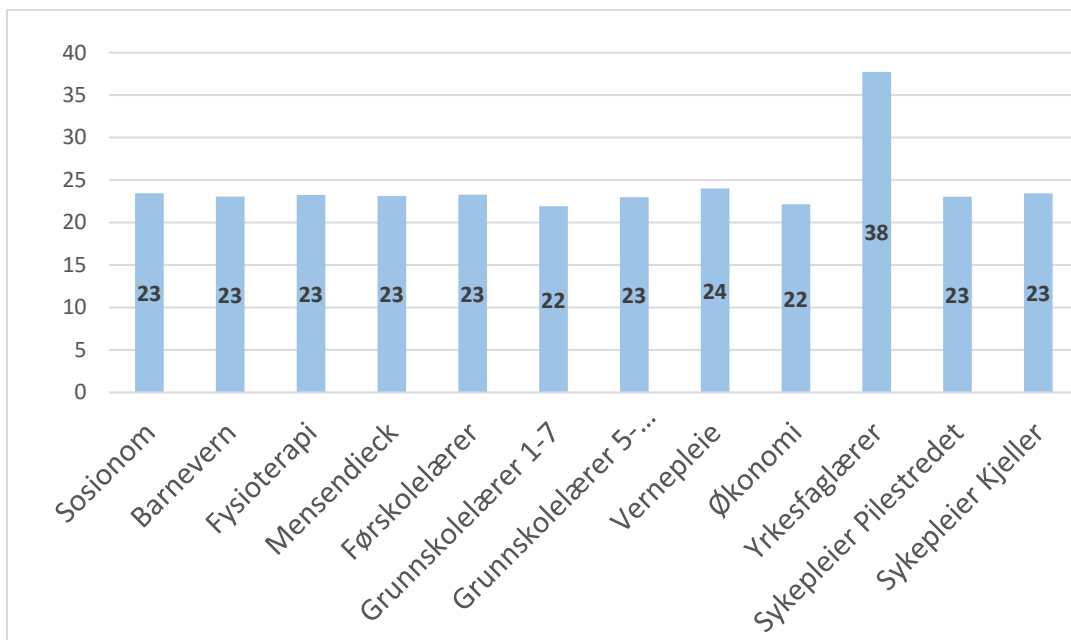
studiekolleger gjøre det vanskelig å bli en del av det sosiale miljøet, noe som kan ha en negativ innvirkning på studentenes gjennomføring.

Tabell 3.2 Gjennomsnittsalder blant studentene i 2012-kull (N=1441). År og standardavvik.

Alder i 2012	
Snitt	23,8
SD	6,36
N	1441

Sett under ett var snittalderen til profesjonsstudentene da de startet på utdanningen litt under 24 år (tabell 3.2). I figur 3.4 kan vi se studentenes gjennomsnittsalder innenfor ulike utdanningsgruppene. Studentene på yrkesfaglærerutdanningen har den klart høyeste gjennomsnittsalderen (38 år) og hvis vi ser bort fra denne utdanningsgruppen er aldersnittet for studentene 23 år. Studentene på grunnskolelærerutdanningen 1.-7. trinn og økonomistudentene har den laveste snittalderen (22 år).

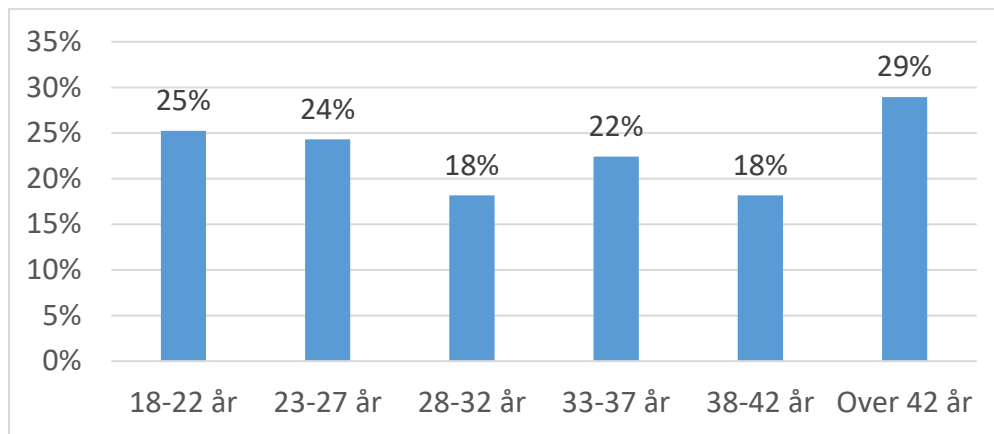
Figur 3.5 Studentenes gjennomsnittsalder ved studiestart på ulike profesjonsutdanninger (N=1441). År.

Figur 3.6 viser frafall etter studentenes alder ved studiestart. Vi ser at frafallet er noe høyere blant de yngste (under 27 år) og eldste studentene (over 42 år). Forskjellene er imidlertid relativt små og ikke signifikante. Ser vi kun på kvinnene, er den u-formede sammenhengen

mellom alder og frafall enda tydeligere (ikke vist), men likevel ikke signifikant. Det er få studenter i de høyeste aldersgruppene og resultatene for disse er usikre.

Figur 3.6 Frafall i ulike aldersgrupper (N=1441). %.

På tross av at alder ikke har signifikant betydning for om studentene faller fra studiet eller ikke, har alder en signifikant og relativt stor betydning for hva studentene gjør etter at de avbryter utdanningen. Nærmere analyser viser at yngre studenter som faller fra oftere fullfører annen utdanning etter å ha avbrutt profesjonsutdanningen. I alt 40 prosent av studentene mellom 18 og 22 år som ikke fullførte utdanningen de startet på i 2012 har fullført annen utdanning innen fem år. Til sammenligning er denne andelen 20 prosent for de mellom 23 og 27 år. Med andre ord er det en dobbelt så stor andel av de mellom 23 og 27 år som faller helt ut av høyere utdanning, sammenliknet med de som er yngre.

3.3 Sosial bakgrunn

I denne delen beskrives studentenes sosiale bakgrunn og hvordan frafall påvirkes av sosial bakgrunn. Vi bruker fars høyeste fullførte utdanningsnivå som mål på sosial bakgrunn, hvor grunnskole, videregående og høyere utdanning betegnes som henholdsvis lav, middels og høy sosial bakgrunn.

Det er gjennomført mange studier på sammenhengen mellom sosial bakgrunn og studiefrafall, men de empiriske funnene er ikke konsistente. Generelt har studenter med foreldre med høy sosial bakgrunn lavere sannsynlighet for frafall enn de med lav sosial bakgrunn, men mye tyder på at betydningen av sosial bakgrunn varierer mellom utdanninger og fagfelt. Nye

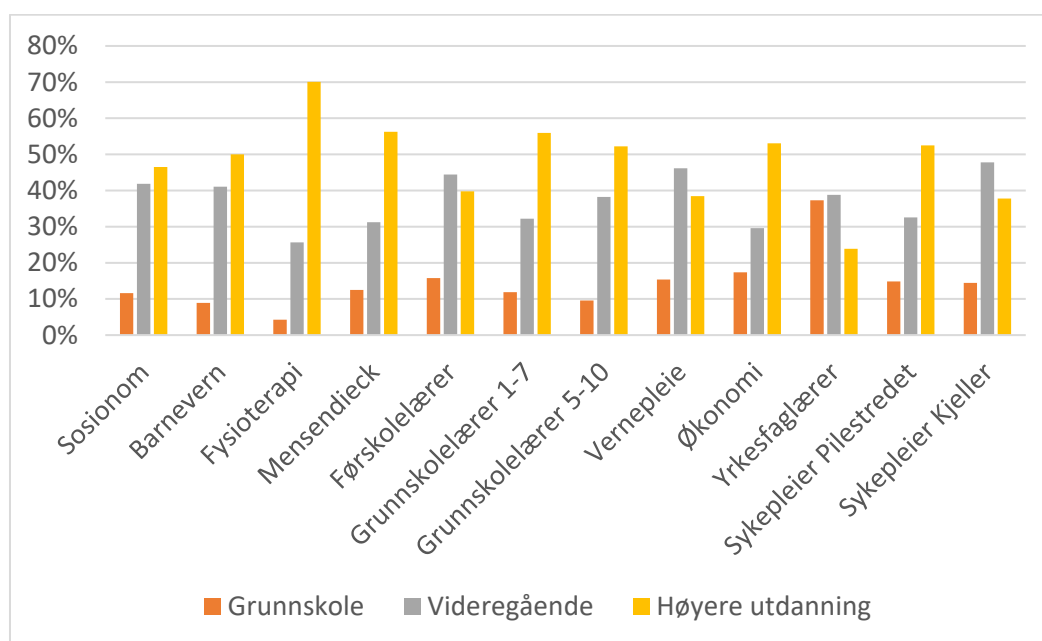
studier (Askvik 2018) tyder på at effekten av sosial bakgrunn er svakere for kortere profesjonsutdanninger enn lange universitets- og profesjonsutdanninger.

Tabell 3.3 viser sammensetningen av studenter etter fars høyeste utdanningsnivå. Sett under ett kommer halvparten av studentene fra en familie der far har høyere utdanning (49 prosent), mens flere enn hver tredje student har en far med videregående skole som høyeste fullførte utdanningsnivå (37 prosent). Kun 14 prosent av studentene har en far med kun grunnskoleutdanning.

Tabell 3.3 Sosial bakgrunn blant profesjonsstudentene. %

Fars høyeste utdanningsnivå	
Grunnskole	14 %
Videregående	37 %
Høyere utdanning	49 %
Sum	100 %
N	1257

Figur 3.7 Fars høyeste utdanningsnivå (N=1257). %.

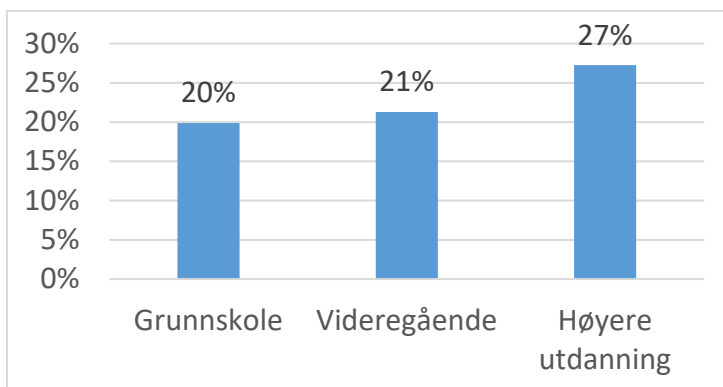

I vår undersøkelse er det fysioterapeututdanningen som har størst andel studenter med høy sosial bakgrunn (figur 3.7). Her har 70 prosent av studentene en far med utdanning fra universitet eller høgskole. Studentene i yrkesfaglærerutdanningen har den laveste andelen studenter med høy sosial bakgrunn (24 prosent). Dette er også den utdanningsgruppen der

studentene i størst grad har fedre med grunnskole som høyeste utdanningsnivå (37 prosent). Studentene innenfor førskolelærerutdanning, vernepleierutdanning og yrkesfaglærerutdanning har en større andel studenter med fedre med videregående skole enn høyere utdanning som høyeste utdanningsnivå. Det samme gjelder for sykepleierstudentene ved Kjeller. Sykepleierstudentene i Pilestredet og studentene ved de to grunnskoleutdanningene har noenlunde lik sosial bakgrunn.

Figur 3.8 viser hvordan frafallet fordeler seg etter fars høyeste utdanningsnivå. Resultatene indikerer at studenter med høy sosial bakgrunn i større grad faller fra enn andre. I alt 27 prosent av de som har en far med høyere utdanning velger å avbryte utdanningen ved OsloMet. Til sammenligning er denne andelen 20 prosent for studenter der far har grunnskole som høyeste utdanningsnivå. På tross av disse forskjellene finner vi ingen signifikant sammenheng mellom sosial bakgrunn og frafall. Vi finner heller ikke signifikante resultater når vi sammenligner studenter fra lav og middels sosial bakgrunn med studenter med høy sosial bakgrunn.

Figur 3.8 Frafall fra profesjonsutdanninger etter fars utdanningsnivå (N=1257). %.

Nærmere analyser viser en tendens til at studenter med høy sosial bakgrunn i større grad enn andre ender opp med å fullføre annen høyere utdanning etter å ha avbrutt profesjonsstudiet ved OsloMet. Mens 69 prosent av studentene med lav eller middels sosial bakgrunn ikke fullfører en annen utdanning etter at de avbrøt utdanningen de startet på i 2012, er denne andelen 62 prosent for studenter med høyere sosial bakgrunn. Forskjellene er imidlertid ikke signifikante.

3.4 Oppsummering

Menn har nesten dobbelt så høyt studiefrafall som kvinner (37 prosent vs. 20 prosent). I tillegg er også sektorfrafallet dobbelt så høyt blant de mannlige studentene (henholdsvis 28 prosent blant menn og 13 prosent blant kvinner). De store kjønnsforskjellene i studiefrafall og sektorfrafall er en indikasjon på at kvinnelige og mannlige studenter avbryter utdanningen av ulike årsaker. Mye tyder på at det er flere menn enn kvinner som slutter fordi de ikke mestrer studiet, men også flere menn som avbryter utdanningen fordi de ikke finner seg til rette og ønsker å bytte studieprogram. En vanlig antakelse er at høyt frafall blant mannlige studenter skyldes at mange søker seg vekk fra utdanning/yrker med stor kvinnemajoritet. Resultatene i denne studien støtter en slik antagelse. Mens halvparten av både mannlige sykepleierstudenter og mannlige lærerstudenter avbryter studiet, er frafallet 32 prosent og 19 prosent blant kvinnene i disse utdanningene. Samtidig er det mye som tyder på at det høye studiefrafallet blant mannlige lærerstudenter også er relatert til andre årsaksforhold enn kjønns sammensetning.

Alder og sosial bakgrunn har ikke signifikant betydning for studiefrafall fra profesjonsutdanningene i denne studien.

4 Inntakskvalitet

I dette kapitlet undersøkes hvilken betydning karakterer fra videregående har for frafall fra profesjonsutdanninger. Vi starter med å beskrive studentenes (gjennomsnittskarakterer innenfor de ulike profesjonsutdanningene for deretter å presentere sammenhengen mellom inntakskarakterer og frafall. Karaktersnittene er rene gjennomsnittskarakterer fra videregående skole (uten tilleggs poeng).

Studentenes inntakskvalitet kan påvirke studentenes studiefrafall på flere måter. Karakterer fra videregående skole kan fungere som et mål på studentenes kunnskaper og forutsetninger for å meste høyere utdanning (Hovdhaugen 2011, With og Mastekaasa 2014). I tillegg har studenter med bedre karakterer større sjans for å komme inn på et høyt prioritert studium, noe som kan bidra til økt motivasjon og redusere sannsynligheten for frafall. På den andre siden kan høyere snittkarakterer fremme frafall etter at studentene har blitt tatt opp på studiet, fordi disse studentene har større muligheter til å komme inn på et annet studieprogram dersom de ønsker det.

4.1 Karakterer fra videregående skole

Tabell 4.1 viser studentenes gjennomsnittlige karakterer fra videregående skole i de enkelte profesjonsutdanningene ved OsloMet. Sett under ett har studentene et karaktersnitt på 4,2. Studentene ved fysioterapeututdanningen har det høyeste karaktersnittet (4,8), etterfulgt av studentene ved mensendieck- og økonomiutdanningen (4,6). Førskolelærerutdanningen rekrutterte studentene med det laveste snittet (3,8). Videre er det ingen forskjell mellom videregående karakterene til sykepleierstudentene i Pilestredet og ved Kjeller (3,9), mens studentene ved grunnskoleutdanningen for 5.-10.-klasse hadde noe høyere snittkarakterer (4,4) enn studentene ved grunnskoleutdanningen for 1.-7.-trinn (4,1).

Tabell 4.1 Gjennomsnittskarakter fra videregående skole. Standardavvik. Tilleggsponeng ikke inkludert.

		SD	N
Totalt	4,2	0,54	1159
Sosionom	4,4	0,27	75
Barnevern	4,4	0,26	57
Fysioterapi	4,8	0,34	106
Mensendieck	4,6	0,22	34
Førskolelærer	3,8	0,54	164
Grunnskolelærer 1-7	4,1	0,49	120
Grunnskolelærer 5-10	4,4	0,36	138
Vernepleie	4,0	0,42	63
Økonomi	4,6	0,28	102
Yrkesfaglærer*	N/A	N/A	N/A
Sykepleier Pilestredet	3,9	0,50	211
Sykepleier Kjeller	3,9	0,57	88

*Vi har ikke snittkarakterer fra videregående for yrkesfaglærerne

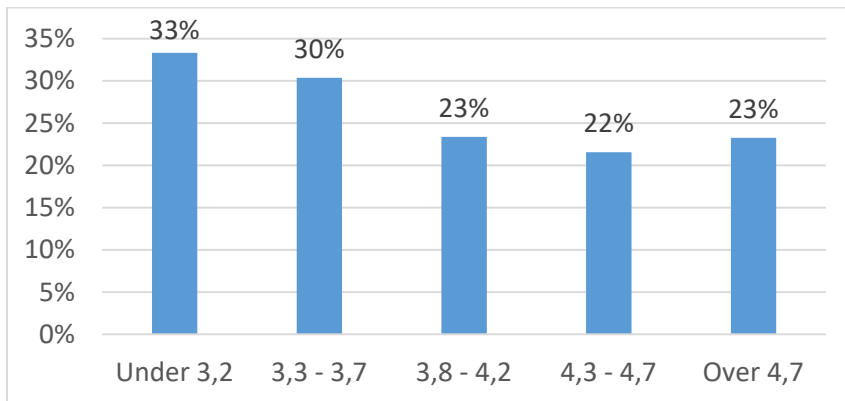
4.2 Karakterer og frafall

I denne delen undersøkes sammenhengen mellom snittkarakterer fra videregående og studiefrafall. Figur 4.1 viser en klar tendens til at studentene med de laveste karakterene faller fra i større grad enn studenter med høyere karaktersnitt. Mens 33 prosent av de med et karaktersnitt på under 3,2 avbryter utdanningen, er denne andelen 23 prosent for studenter som har et snitt på over 4,7. Den største reduksjonen i frafall finner vi fra et snitt på 3,3-3.7 til et snitt på 3,8-4,2. Dette peker i retning av at et karaktersnitt på rundt 4 øker sjansen for å fullføre utdanningen. Å ha et karaktersnitt høyere enn dette har liten betydning for studiefrafall når vi ser alle profesjonsutdanningene under ett.

Ser vi nærmere på de ulike utdanningene er mønsteret ikke like entydig. For eksempel er snittkarakterene høyere for de som faller fra enn de som fullfører på barnevern- og mensendieckutdanningen. En forklaring på dette kan være at frafallet øker for studenter med høye snittkarakterer på enkelte utdanninger fordi de har større muligheter til å bytte til en annen utdanning enn studenter med lavere karaktersnitt. For å undersøke om det er flere utdanninger med en ikke-lineær sammenheng mellom karakterer og frafall, har vi sett nærmere på sykepleier- og grunnskolelærerutdanningene ved OsloMet. Dette er utdanninger

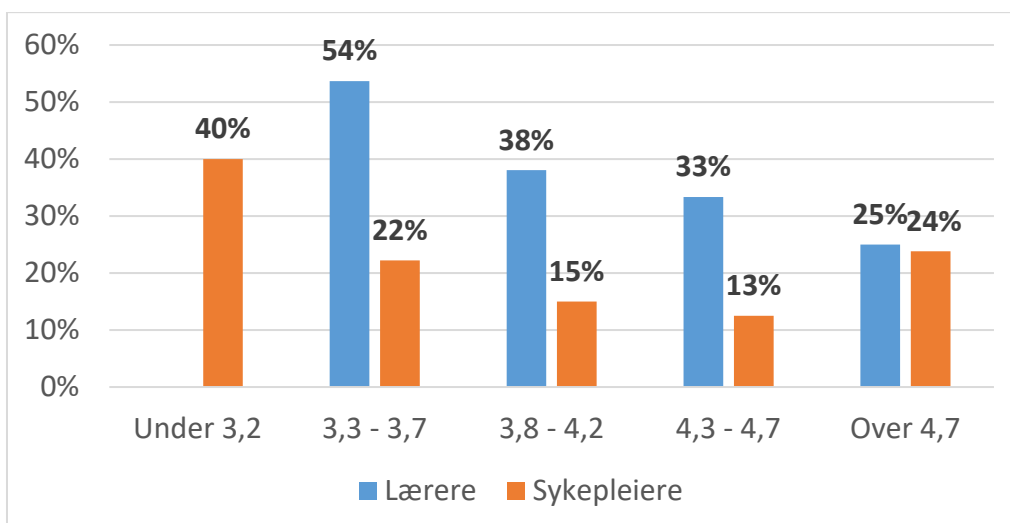
med tilstrekkelig mange studenter til å studere sammenhengen mellom karakterer og studiefravall.

Figur 4.1 Frafall fra profesjonsutdanning etter snittkarakterer fra videregående utdanning (N=1159).%.

Figur 4.2 viser omfanget av frafall innenfor sykepleier- og grunnskolelærerutdanningen etter studentenes snittkarakterer fra videregående skole. Det er en klar tendens til at frafallet hos lærerstudentene avtar når studentenes karaktersnitt øker. Mens frafallet er over 50 prosent blant studenter med karaktersnitt mellom 3,3 og 3,7, er frafallet halvert (25 prosent) blant lærerstudenter med et karaktersnitt over 4,7.

Figur 4.2 Frafall innenfor sykepleierutdanningen (N=299)- og grunnskolelærerutdanningen (N=258) etter snittkarakterer fra videregående skole. %. a)

- a) Vi har ikke estimert frafall blant lærerstudenter med snittkarakterer under 3,2 på grunn av få individer i denne gruppen.

Vi finner ikke den samme lineære sammenhengen mellom karakterer og studiefrafall blant sykepleierstudentene. Frafallet hos sykepleierne er U-formet, men klart høyest (40 prosent) blant studenter med laveste karaktersnitt (under 3,2). Studenter med karaktersnitt mellom 4,3 og 4,7 har lavest frafall (13 prosent). Sykepleierstudenter med karaktersnitt over 4,7 har frafallsandel på 24 prosent. Det betyr at frafallet blant sykepleierstudentene med snittkarakterer på over 4,7 er 11 prosentpoeng høyere enn for den nest høyeste karaktergruppen. At frafallet er større både blant de svakeste og de faglig sterkeste sykepleierstudentene kan tyde at de avbryter utdanningen av ulike årsaker. Det kan tenkes at studenter med lavt karaktersnitt slutter fordi de ikke mestrer studiene, mens de med høyt snitt avbryter utdanningen fordi de ønsker å bytte utdanning. Dette ser vi nærmere på i avsnitt 4.3.

I 2016 innførte regjeringen krav om karakteren 4 i matematikk for å komme inn på grunnskolelærerutdanningen, og det vurderes også å heve karakterkravene i norsk og engelsk. For å se om dette karakterkravet kan ha en effekt på studiefrafall har vi undersøkt om det er forskjell i frafall blant lærerstudenter med snittkarakterer under 4 og 4 eller høyere ⁷. Resultatene viser at frafallet er 31 prosent for lærerstudenter med 4 eller mer i snitt og 51 prosent for studenter med under 4 i snitt. Nærmere analyser viser at et karaktersnitt under eller over 4 har en stor og signifikant betydning for frafall både på grunnskolelærerutdanningene og for alle utdanningene sett under ett. Effekten ser imidlertid ut til å være sterkere på grunnskolelærerutdanningene enn på de andre utdanningene. En betydelig effekt av inntakskvalitet på frafall på grunnskolelærerutdanning er også i tråd med tidligere studier (With og Mastakaasa 2014). I vår undersøkelse forklarer 4-skillet blant lærerstudentene nesten like mye av variasjonene i frafall som kjønn. Her er det viktig å understreke at sammenhengen mellom karakterer og studiefrafall ikke nødvendigvis er den samme om vi ser på karakterer i enkeltfag.

4.3 Karakterer og sektorfracfall

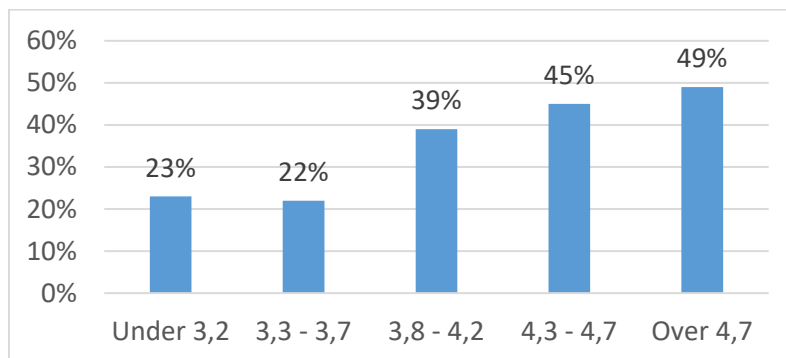
Figur 4.3 viser andelen studenter som fullfører annen høyere utdanning etter å ha avbrutt profesjonsstudiet de startet på i 2012, etter snittkarakterer fra videregående skole. Resultatene viser en tydelig tendens til at studenter med høyere karaktersnitt har større sannsynlighet for å fullføre en annen universitet/høgskoleutdanning sammenlignet med studenter med lavt

⁷ Vi har ikke enkeltkarakterer fra videregående og må derfor bruke snittkarakterer.

karaktersnitt. Skillet er særlig tydelig hvis man sammenligner de tre øverste karaktergruppene (studenter med høyere snitt enn 3,8) med de to laveste gruppene (studenter med lavere snitt enn 3,8). Mens 23 prosent av de med lavest snitt har fullført annen høyere utdanning, gjelder det 49 prosent for de med høyest karaktersnitt.

Sett under ett er sektorfrafallet langt høyere blant studenter med lavt karaktersnitt enn de med høyt karaktersnitt (figur 4.3). Sektorfrafallet viser til studenter som ikke har fullført annen høyere utdanning etter at de avbrøt utdanningen de startet på i 2012. Når studenter med lavest inntakskvalitet ikke har fullført annen utdanning kan det tyde på at de i mindre grad mestrer kravene som stilles i høyere utdanning. For å begrense frafallet hos denne gruppen må man vurdere tiltak som bidrar til å styrke den faglige integreringen. Hvis man ønsker å begrense frafall blant studenter med høyt karaktersnitt bør man vurdere tiltak som gjør studiet mer attraktivt for disse studentene.

Figur 4.3 Andel studenter som fullfører annen utdanning etter at de har avbrutt profesjonsutdanningen de startet på i 2012 (N=286). %.

4.4 Karakterer og kjønn

Et sentralt spørsmål knyttet til det store frafallet blant mannlige studenter er om disse velger å slutte fordi de ikke trives, eller om de faller fra fordi ikke mestrer utdanningen. Ved å se nærmere på hva som kjennetegner snittkarakterene til kvinner og menn kan vi få et bedre bilde over hvorfor de mannlige studentene i større grad velger å avbryte utdanningen sin enn kvinnene.

Tabell 4.2 viser karaktersnittene fra videregående skole for kvinner og menn som har fullført og falt fra profesjonsutdanningene. Sett under ett er det ingen forskjell mellom kjønnene når det gjelder karakterene til de som fullførte profesjonsutdanningen de startet på i 2012 (4,2), mens mennene som falt fra har et karaktersnitt som er litt høyere enn kvinnene som falt fra (4,2 versus 4,1). Blant de som velger å avbryte utdanningen, ser vi at snittkarakterene for de som fullfører en annen utdanning i etterkant er like for begge kjønnene. For studentene som ikke fullfører annen utdanning etter å ha avbrutt profesjonsutdanningen har menn et høyere karaktersnitt enn kvinnene (4,1 versus 4,0).

Tabell 4.2 Karaktersnitt blant kvinner og menn som har fullført og falt fra profesjonsutdanningen de påbegynte i 2012. Kvinner (N=893) og menn (N=247).

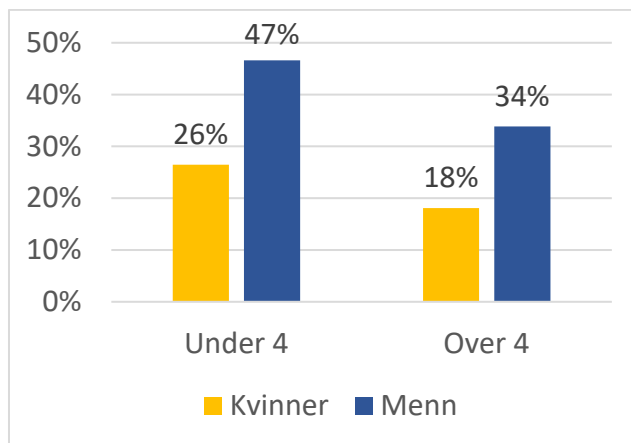
	Menn	Kvinner
Fullført	4,2	4,2
Frafalt	4,2	4,1
Fullført annen utdanning på OsloMet	4,2	4,2
Fullført på annen institusjon	4,3	4,3
Ikke fullført utdanning etter å ha sluttet	4,1	4,0

For å få en bedre forståelse av sammenhengen mellom kjønn, karakterer og frafall, ser vi på betydningen av 4-skillet for menn og kvinner⁸. Figur 4.4 viser frafallsandelen for menn og kvinner etter studentenes karaktersnitt (under 4/4 eller høyere). Resultatene viser at frafallet blant både kvinnelige og mannlige studenter er høyere når karaktersnittet under 4, enn det er for studentene med bedre karaktersnitt. Mens 47 prosent av de mannlige studentene med under 4 i snitt faller fra, er denne andelen 34 prosent for mennene med 4 eller mer. Blant de kvinnelige studentene er frafallet 26 prosent blant de med under 4 i snitt, mens kun 18 prosent av de kvinnelige studentene med 4 eller mer i karaktersnitt velger å avbryte utdanningen sin. Dette indikerer at menn har høyere studiefrafall enn kvinner uavhengig av karaktersnitt fra videregående. Nærmere analyser (ikke vist) viser tilsvarende funn også når vi ser på mindre karakterintervaller. Når flere menn enn kvinner med lavt karaktersnitt avbryter utdanningen kan det tyde på at menn i større grad enn kvinner slutter på utdanningen fordi de ikke mestrer

⁸ Det er en like stor andel menn og kvinner som har et karaktersnitt på over og under 4.

utdanningen. Samtidig tyder resultatene på at menn (med høye snittkarakterer) i større grad enn kvinner velger å avbryte utdanningen sin av årsaker som ikke skyldes manglende faglig mestring.

Figur 4.4 Frafall blant kvinnelige og mannlige profesjonsstudenter etter snittkarakter fra videregående skole (over/under 4). Kvinner (N=893) og menn (N=247).

4.5 Oppsummering

Det er en klar tendens til at studenter med de laveste karaktersnittene fra videregående skole har større frafall enn de med høyere snittkarakterer. Den største reduksjonen i frafall finner vi fra et snitt på 3,3-3,7 til et snitt på 3,8-4,2. Dette peker i retning av at et karaktersnitt på rundt 4 øker sjansen for å fullføre utdanningen. Nærmere analyser viser at et karaktersnitt under eller over 4 har en stor og signifikant betydning for studiefrafall både på grunnskolelærerutdanningen og for alle utdanningene sett under ett. Effekten ser imidlertid ut til å være sterkere på grunnskolelærerutdanningen enn på de andre utdanningene. Blant lærerstudenter forklarer 4-skiellet nesten like mye av variasjonene i studiefrafall som kjønn. Her er det viktig å understreke at sammenhengen mellom karakterer og frafall ikke nødvendigvis er den samme om vi ser på karakterer i enkeltfag.

Et sentralt spørsmål knyttet til det store frafallet blant mannlige studenter er om disse velger å slutte fordi de ikke trives, eller om de faller fra fordi ikke mestrer utdanningen. Resultatene tyder på at menn både i større grad enn kvinner slutter på utdanningen fordi de ikke mestrer

utdanningen, og at de i større grad enn kvinner velger å avbryte utdanningen sin av årsaker som ikke skyldes manglende faglig mestring.

5 Studierelatert motivasjon

I dette kapittelet ser vi på studentenes motivasjon for å velge den utdanningen de begynte på i 2012 og hvilken betydning dette har for studiefrafall. Studentenes motivasjon kan både være knyttet til innholdet i studieprogrammet, til OsloMet som utdanningsinstitusjon og til OsloMets lokalisering. I analysen skiller vi mellom faglig -, sosial - og økonomisk motivasjon. Studentenes begrunnelser og motivasjon for valg av profesjonsutdanning kan også omfatte forhold knyttet til fremtidig yrke og yrkesutøvelse. Betydningen av yrkesrelatert motivasjon tas opp i neste kapittel (kapittel 6).

Analysene i dette kapitlet og kapittel 6 er basert på studentenes oppfatning av hvilke forhold som har påvirket deres valg av profesjonsutdanning og yrke. Kort tid etter studiestart mottok studentene et spørreskjema med en rekke utsagn der spørsmålet enten var «I hvilken grad passer følgende påstander for ditt utdanningsvalg?» eller «I hvilken grad har følgende faktorer medvirket til at du valgte utdanningen du nå er i gang med». De ble bedt om å vurdere hvor viktig hver enkelt av disse utsagnene var for deres utdanningsvalg og fikk fem svaralternativer (skala 1-5) hvor svaralternativene 1-3 er klassifisert som 'ikke viktig' og alternativene 4-5 som 'viktig'.

5.1 Faglig motivasjon

I denne delen undersøker vi sammenhengen mellom faglig interesse for studiet og frafall. Vi starter med å beskrive i hvilken grad studentene i utvalget vektlegger faglig interesse for valg av utdanning⁹. I tillegg undersøkes betydningen av hvor lenge de har vært sikre på valg av utdanning¹⁰. Det store flertallet av profesjonsstudentene i utvalget oppgir interesse for faget som viktig for valget av utdanning (88 prosent). Kun 12 prosent av studentene oppgir at faglig interesse ikke var viktig for hvilken utdanning de søkte på. Samtidig ser det ikke ut til at

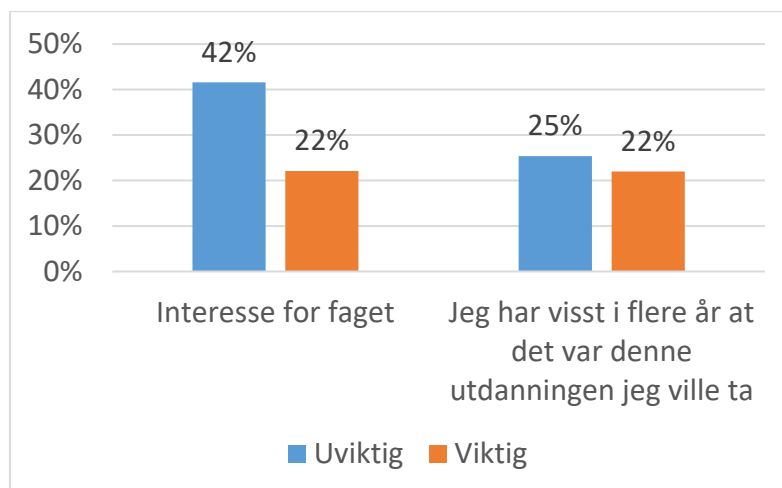
⁹ I hvilken grad har følgende faktorer medvirket til at du valgte utdanningen du nå er i gang med? Interesse for faget. Svaralternativer (skal 1-5) hvor 1 er 'I svært stor grad' og 5 'Ikke i det hele tatt'.

¹⁰ I hvilken grad passer følgende påstander for ditt utdanningsvalg? Jeg har visst i flere år at det var denne utdanningen jeg ville ta. Svaralternativer (skala 1-5) hvor 1 er 'I svært stor grad' og fem er 'Ikke i det hele tatt'.

denne interessen behøver å ha vært tilstede i lengre tid. Kun 31 prosent av studentene oppgir at de har visst hva de ønsker å studere i flere år. Til sammenligning er det 46 prosent som oppgir at de ikke har visst i lengre tid hva de skulle studere.

Figur 5.1 viser omfanget av studiefrafall etter vektlegging av faglig interesse. Studentene som vektlegger interesse for faget har vesentlig lavere frafall sammenlignet med andre. Kun 22 prosent av disse fullførte ikke profesjonsutdanningen. Til sammenligning er frafallet hele 42 prosent blant studenter som oppgir at faglig interesse ikke var viktig for valg av utdanning. Forskjellene i frafallet mellom studentene som har visst hva de ønsker å studere i flere år og de som ikke har visst dette, er langt lavere (3 prosentpoeng).

Figur 5.1 Frafall etter vektlegging av faglig interesse som begrunnelse for valg av utdanning (N=1459).%

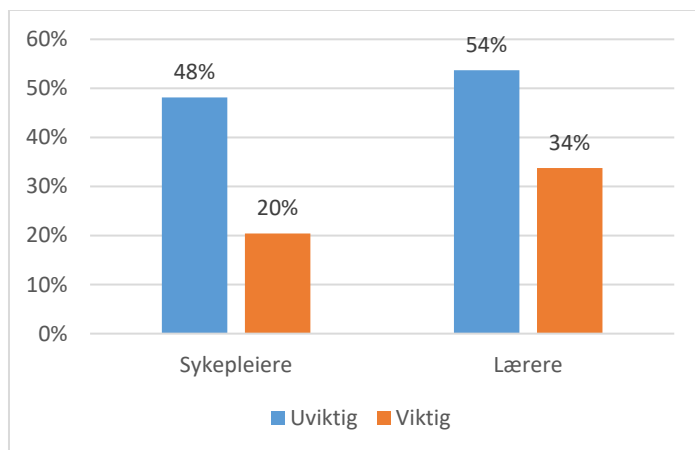
Nærmere analyser (ikke vist) bekrefter at interesse for faget har stor og signifikant betydning for studiefrafall. Studenter som har visst i flere år hvilken utdanning de ønsker å ta har også signifikant høyere sannsynlighet for å fullføre, men dette forklarer mindre av gjennomstrømmingen på studiet enn interesse for faget. Med andre ord er det positivt for tendensen til å fullføre at studentene over tid har visst hva de vil studere, men det er til syvende og sist interessen for faget som har størst betydning for om man fullfører eller ikke.

Utdanningsgrupper

Interesse for faget er en viktig for valg av utdanning innenfor alle profesjonsutdanningene (se vedlegg, figur a). Samtlige utdanningsgrupper vurderer i gjennomsnitt dette utsagnet som 4 av 5 eller høyere, med fysioterapeutstudentene på topp (4,67 på en skala 1-5).

Økonomistudentene er den utdanningsgruppen som i minst grad vektlegger interesse for faget. Av disse begrunner 75 prosent av økonomistudentene deres utdanningsvalg med interesse for faget.

Figur 5.2 Frafall etter vektlegging av faglig interesse som begrunnelse for valg av utdanning. Sykepleierstudenter (N=363) og lærerstudenter (N=293). %.

Figur 5.2 viser betydningen av faglig interesse for frafall blant sykepleier- og lærerstudenter.

Betydningen av faglig interesse fremstår som stor for begge studentgrupper.

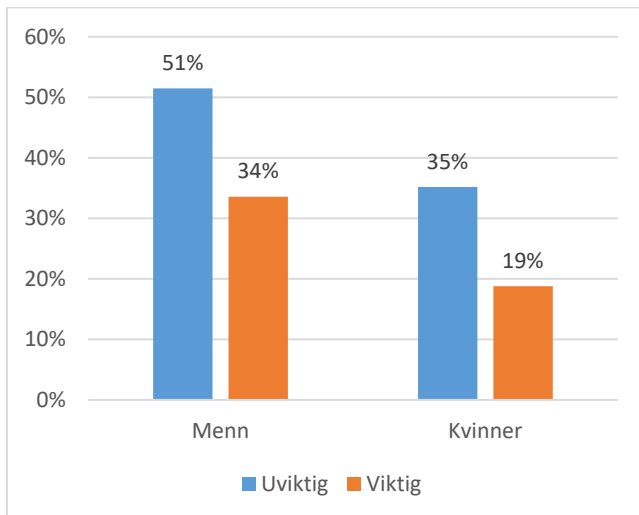
Frafallsdifferensen er henholdsvis 28 prosentpoeng for sykepleierstudenter og 20 prosentpoeng for lærerstudenter.

Kjønn

Kvinner oppgir noe oftere enn sine mannlige medstudenter at interesse for faget var viktig for valg av profesjonsutdanning (80 versus 90 prosent). I tillegg oppgir mannlige studenter sjeldnere enn kvinnene at de har visst i flere år hvilken utdanning de vil ta (24 versus 33 prosent). Ved å gjennomføre separate analysene for menn og kvinner finner vi at interesse for faget har signifikant betydning for gjennomstrømmingen for begge kjønn. Differensen i frafall

er henholdsvis 17 prosentpoeng for menn og 14 prosentpoeng for kvinner (figur 5.3). Det å ha visst i lengre tid hva man ønsker å studere er derimot kun signifikant for mannlige studenter.

Figur 5.3 Frafall etter vektlegging av faglig interesse som begrunnelse for valg av utdanning. Kvinner(N=1089) og menn (N=334). %.

5.2 Sosial motivasjon

I dette avsnittet ser vi på sammenhengen mellom studentenes sosiale motivasjon og frafall fra utdanningen. Vi starter med å beskrive i hvilken grad studentene var opptatt av sosiale faktorer for valg av utdanning, og belyser deretter hvilken betydning sosial motivasjon har for frafall. To typer sosial motivasjon undersøkes; den geografiske plasseringen av utdanningsstedet ¹¹ og vennepåvirkning ¹².

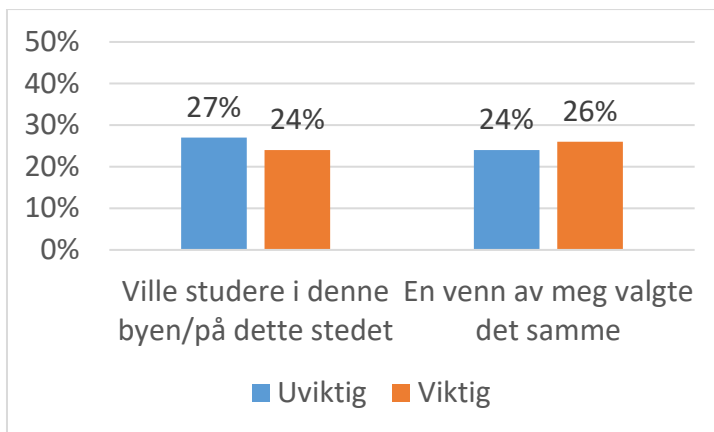
Nesten 80 prosent av studentene oppgir at de valgte OsloMet fordi de ønsker å studere i Oslo eller på Kjeller. Barnevernspedagogene er den utdanningsgruppen som i snitt er mest opptatt av den geografiske lokaliseringen til undervisningsstedet (snittrangering på 4,5 på skala 1-5), mens yrkesfaglærerne er de som er minst opptatte av dette (snittrangering på 3,75). Det er relativt små forskjeller mellom hvordan studentene som fullfører og de som faller fra har

¹¹ I hvilken grad passer følgende påstander for ditt utdanningsvalg? Jeg vil studere i denne byen/på dette stedet. Svaralternativer (skala 1-5) hvor 1 er 'I svært stor grad' og fem er 'Ikke i det hele tatt'.

¹² I hvilken grad har følgende faktorer medvirket til at du valgte utdanningen du nå er i gang med? En venn av meg valgte det samme. Svaralternativer (skal 1-5) hvor 1 er 'I svært stor grad' og 5 'Ikke i det hele tatt'.

vektlagt plasseringen av OsloMet da de valgte utdanning (se vedlegg, figur c). Unntaket er studentene innfor mensendieckutdanningen og sykepleierstudentene ved Kjeller. På disse utdanningene har de som fullfører vektlagt byen/tettstedet i vesentlig høyere grad enn de som faller fra. Til sammenligning er det svært små forskjeller i frafall etter hvor opptatte sykepleierstudentene i Pilestredet vært av studiested.

Figur 5.4 Frafall etter vektlegging av sosiale begrunnelser for valg av utdanning (N=1426).%.

Kun én av 20 studenter begrunner utdanningsvalget sitt med at de valgte utdanningen fordi en venn valgte det samme. Denne andelen er høyest på sykepleierutdanningen ved campus Kjeller (11 prosent) og lavest på sosionomutdanningen (2 prosent). Sykepleierstudentene ved Kjeller og vernepleierstudentene som faller fra oppgir oftere at de har valgt utdanningen fordi en venn gjorde det samme enn de som fullfører, men her er resultatene usikre på grunn av få studenter. Ellers er det relativt små forskjeller mellom studenter som faller fra versus de som gjennomfører i hvordan studenter vektlegger dette (se vedlegg, figur d).

Nærmere analyser viser ingen signifikant sammenheng mellom sosiale motivasjonsfaktorer og frafall, hverken knyttet til geografiske forklaringer eller vennepåvirkning. Vi kan imidlertid ikke utelukke at andre sosiale motivasjonsfaktorer har betydning for studiefrfall.

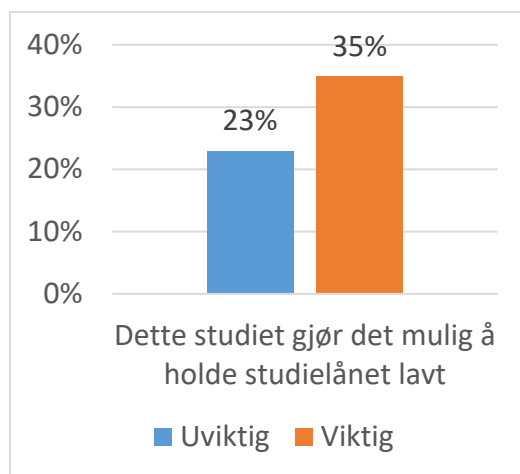
5.3 Økonomisk motivasjon

I denne delen undersøker vi i hvilken grad studentene er opptatt av å holde studielånet lavt. Vi starter med å beskrive hvor viktig muligheten til å begrense studielånet var for valg av utdanning og belyser deretter hvilken betydning dette har for studiefrafall.¹³

De fleste studentene tar opp studielån og vanligvis blir studielånet større jo lenger utdanning de tar. Samtlige studenter i denne undersøkelsen har valg en relativ kort utdanning (3-4 år). På spørsmålet om økonomi oppgir 13 prosent av studentene at muligheten til å holde studielånet lavt var en viktig begrunnelse for valg av utdanning.

Figur 5.5 viser omfang av studiefrafall etter studentenes vektlegging av lavt studielån. Av de som var opptatt av lavt studielån avbryter 35 prosent utdanningen. Til sammenlikning er frafallet 23 prosent for de som ikke var like opptatt av lavt studielån da de valgte utdanning.

Figur 5.5 Frafall etter vektlegging av muligheten til å holde studielånet lavt for valg av utdanning (N=1426).%

En forklaring på at studenter som ønsker å begrense studielånet har større sannsynlighet for å falle fra, kan være at de er mer bekymret for økonomien enn andre. Vi ser blant annet at

¹³ I hvilken grad passer følgende påstander for ditt utdanningsvalg? Dette studiet gjør det mulig å holde studielånet lavt. Svaralternativer (skala 1-5) hvor 1 er 'I svært stor grad' og fem er 'Ikke i det hele tatt'.

studentene som vektlegger lavt studielån, noe oftere enn andre oppgir at de valgte profesjonsutdanningen fordi de ønsket å ta en kort utdanning¹⁴.

Utdanningsgrupper

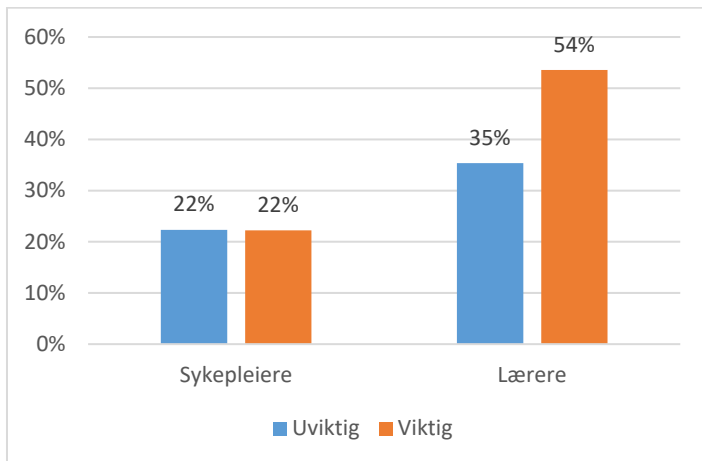
Hva som påvirker studentenes holdning til studielån kan antas å variere mellom studenter og mellom utdanningsgrupper. Studenter som sammenlikner utdanningskostnadene med det å ikke ta høyere utdanning, vil sannsynligvis tenke annerledes om studielån enn studenter som vurderer å ta en kort versus en lang profesjonsutdanning. Videre vil studenter med økonomiske forpliktelser (som forsørgeransvar) ha andre økonomiske vurderinger enn de som ikke har slike forpliktelser. I hvilken grad studentene på de ulike profesjonsutdanningene har vært opptatt av å begrense studielånet må derfor sees i sammenheng med studentenes kjennetegn og deres vurderinger knyttet til det å ta høyere utdanning.

Yrkesfaglærerne er den utdanningsgruppen som i snitt var mest opptatte av studielånet da de valgte utdanning dette (se vedlegg, figur e). Her oppgir 31 prosent av studentene at muligheten til å holde studielånet lavt var en medvirkende årsak til at de valgte yrkesfaglærerutdanningen. Sykepleierne på campus Kjeller er de som i nest størst grad legger økonomiske hensyn til grunn for utdanningsvalget sitt, mens sykepleierne i Pilestredet er i mindre grad opptatt av dette. Andelen sykepleierstudenter ved Kjeller som oppgir at muligheten til å holde studielånet lavt var viktig for utdanningvalget er 22 prosent. Til sammenlikning er denne andelen 9 prosent blant sykepleierstudentene i Pilestredet. Hos grunnskolelærerstudentene er det 10 prosent som var opptatt av å begrense studielånet da de valgte utdanning.

Figur 5.6 viser at vektlegging av lavt studielån har ulik betydning for frafall blant sykepleier- og grunnskolelærerstudenter. Blant lærerstudentene har deres holdning til studielån stor betydning for gjennomføring av studiet. Lærerstudenter som er opptatt av å holde studielånet lavt har hele 19 prosentpoeng større frafall enn de som ikke er opptatt av dette (54 prosent versus 35 prosent). For sykepleierstudenter har holdning til studielånet ingen betydning for tendensen til å gjennomføre eller avbryte studiet.

¹⁴ Korrelasjonskoeffisienten mellom «Det var viktig for meg å velge en relativt kort utdanning» og «Dette studiet gjør det mulig å holde studielånet lavt» er 0,23.

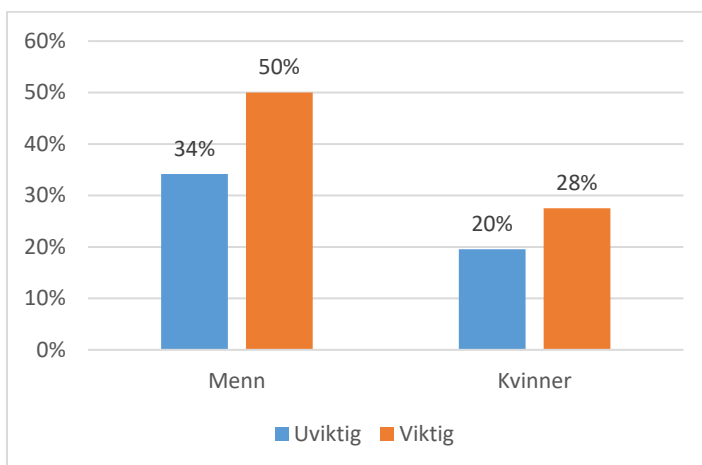
Figur 5.6 Frafall etter vektlegging av muligheten til å holde studielånet lavt for valg av utdanning. Sykepleierstudenter (N=365) og grunnskolelærerstudenter (N=292). %.

Kjønn

Det viser seg at de mannlige studenter på korte profesjonsutdanninger oppgir oftere enn kvinner at de valgte utdanningen fordi studiet gjorde det mulig å holde studielånet lavt. Mens 17 prosent av mennene vektlegger dette ved valg av utdanning, er denne andelen 10 prosent hos kvinnene. Spørsmålet er om bekymringen for høyt studielån påvirker frafall blant kvinner og menn ulikt.

Figur 5.7 Frafall etter vektlegging av muligheten til å holde studielånet lavt for valg av utdanning. Kvinner (N=1093) og menn (N=333). %.

Resultatene i figur 5.7 tyder på dette. Bekymring for studielånet har ikke like stor betydning for kvinnene som for menn. Blant de mannlige studentene er det 16 prosentpoeng høyere frafall blant de som oppgir det er viktig å holde studielånet lavt enn blant de som ikke vektlegger dette. Blant kvinnene er det 8 prosentpoeng som skiller de to gruppene.

5.4 Oppsummering

Resultatene i dette kapitlet viser at det er en klar sammenheng mellom studentenes motivasjon for studiet og tendensen til å avbryte utdanningen. Vi har undersøket betydningen av faglig -, økonomisk og sosial motivasjon. Å ha interesse for faget fremstår som en av de viktigste faktorene for å forstå hvorfor noen studenter avbryter studiet mens andre fullfører. Faglig interesse har signifikant betydning for frafall både blant kvinner og menn, og for frafall på sykepleierutdanningen og grunnskolelærerutdanningene. Videre finner vi at studenter som vektlegger muligheten til holde studielånet lavt for valg av utdanning har større frafall enn de som ikke er like opptatt av studielånet. Denne tendensen er tydeligst blant lærerstudenter og for mannlige studenter. Sosial motivasjon, slik det undersøkes i dette kapitlet, har ikke signifikant betydning for frafall.

6 Fremtidig yrke som motivasjon

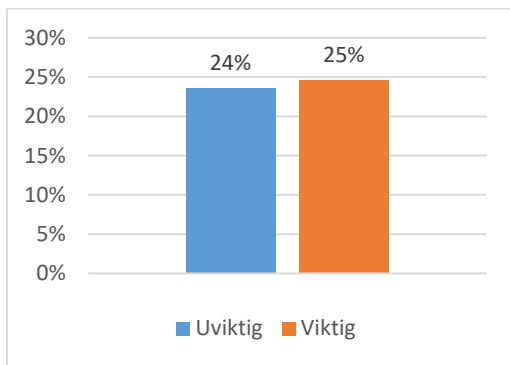
I dette kapitlet belyses betydningen av yrkesrelatert motivasjon for studentenes frafall fra profesjonsutdanninger. Med jobbrelatert motivasjon mener vi forhold knyttet til fremtidig yrke og yrkesutøvelse. Vi undersøker tre aspekter av yrkesrelatert motivasjon: 1) sikkerhet mot arbeidsledighet 2) faglige utviklingsmuligheter 3) samfunnsnytte og altruisme. De fleste profesjonsutdanninger ved OsloMet leder fram til et yrke som gir god sikkerhet mot arbeidsledighet, faglig utviklingsmuligheter, er samfunnsnyttig og muligheter til å hjelpe andre. Det kan derfor antas at en del studenter la vekt på disse faktorene da de valgte en av profesjonsutdanning. Videre kan det antas at studentene som rapporterer at dette var viktig også har større interesse enn andre i å fullføre studiet.

Analysene i dette kapitlet er basert på studentenes egen rapportering av hvilke forhold som har påvirket deres valg av profesjonsutdanning. Kort tid etter studiestart mottok studentene et spørreskjema med en rekke utsagn der spørsmålet enten var «Den utdanningen du nå er i gang med kvalifiserer for en rekke jobber. Hvor viktig var følgende forhold da du valgte utdanning?». De ble bedt om å vurdere hvor viktig hver enkelt av disse utsagnene var for deres utdanningsvalg og fikk fem svaralternativer (skala 1-5), hvor 1 er 'svært viktig' og 5 er ikke viktig i det hele tatt'. I analysen er svaralternativene 1-2 klassifisert som 'viktig' og alternativene 3-5 som 'ikke viktig'.

6.1 Jobbsikkerhet

Å være sikret jobb ved fullført utdanning er ikke en selvfølge. Gode muligheter for jobb i hele landet kan være en av grunnene til å ta en profesjonsutdanning. Av studentene ved OsloMet var det 83 prosent som oppga at sikkerhet mot arbeidsledighet var en viktig motivasjon for valg av utdanning. Figur 6.1 viser sammenhengen mellom vektlegging av jobbsikkerhet og tendensen til frafall.

Figur 6.1 Studiefrafall etter vektlegging av sikkerhet mot arbeidsledighet (N=1440). %.

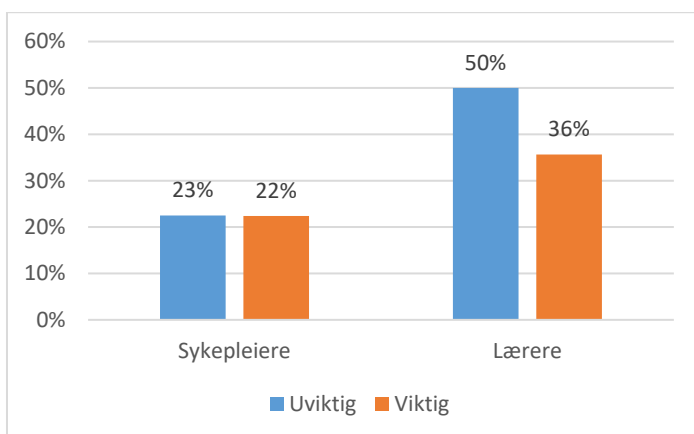

Resultatene viser at andel studenter som faller fra utdanningen ikke påvirkes av hvordan de vektlegger jobbsikkerhet (24 prosent vs. 25 prosent). En grunn til den svake sammenhengen kan være at studentene som påbegynte utdanningen i 2012, ikke var særlig bekymret for ikke å få jobb.

Utdanningsgrupper

Sykepleier- og grunnskolelærerutdanning leder frem til yrker hvor etterspørselen etter arbeidskraft er større enn tilbudet. Utdanningene gir gode jobbmuligheter i alle landets kommuner. Det er derfor ikke uventet at studentene som startet på disse utdanningene er opptatt av jobbsikkerhet. I alt 89 prosent av både sykepleierstudenter og grunnskolelærerstudenter oppga jobbsikkerhet som viktig for valg av utdanning.

Figur 6.2 Studiefrafall etter vektlegging av sikkerhet mot arbeidsledighet. Sykepleierstudenter (N=357) og grunnskolelærerstudenter (N= 293).%.

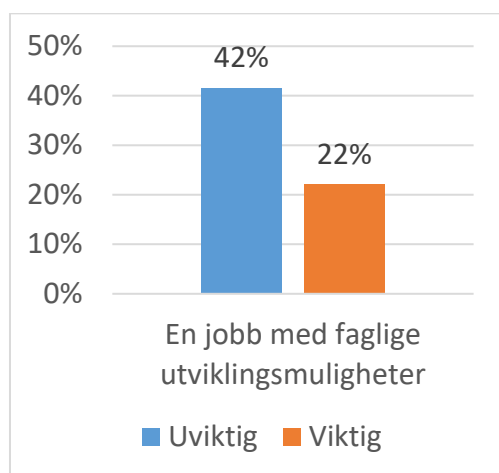

Figur 6.2 viser at jobbsikkerhet har betydning for lærerstudentenes gjennomføring av studiet. Studiefrafallet er 36 prosent blant de som oppgir at jobbsikkerhet er viktig for valg av utdanning, mens frafallet er hele 50 prosent blant de som ikke vurderer dette som viktig. Vi finner ingen tilsvarende sammenheng for sykepleierstudentene.

6.2 Faglige utviklingsmuligheter

De fleste, kanskje alle profesjonsutdanningene i denne studien, gir innpass i jobber med faglige utviklingsmuligheter. Gode utviklingsmuligheter er et lite presist begrep, men indikerer at arbeidssituasjonen er interessant og utfordrende, gir gode muligheter for å utvikle sin profesjonelle kompetanse. Hva studentene konkret har hatt i tankene vet vi ikke, men gode utviklingsmuligheter vil for mange både være mulighetene til å utvikle sin faglige interesse gjennom egen yrkesutøvelse, gjennom kurs og videreutdanning. For noen vil faglig utvikling også knyttes til muligheten for mastergrad og PhD.

Figur 6.3 *Frafall etter vektlegging av faglige utviklingsmuligheter (N=1440).%*

Ikke uventet er faglige utviklingsmuligheter viktig for studentenes utdanningsvalg. På spørsmålet om faglige utviklingsmuligheter oppgir 9 av 10 studenter at dette var viktig for valget (88 prosent.) Mye tyder på at det også har stor betydning for gjennomføring av studiet. Av figur 6.3 går det frem at frafallet er vesentlig lavere hos studenter som oppgir at faglige utviklingsmuligheter var viktig for valg av utdanning sammenlignet med andre studenter (42

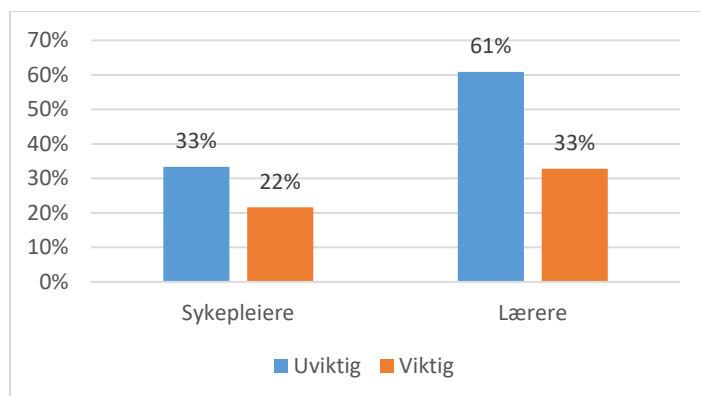
prosent vs. 22 prosent. En positiv og signifikant sammenheng mellom vektlegging av faglige utviklingsmuligheter og studiefrafall bekreftes gjennom regresjonsanalyser.

En forklaring på denne sammenhengen kan være at studenter som er opptatt av faglige utviklingsmuligheter har gjort seg tanker om hva det innebærer å være yrkesutøver innenfor deres fremtidig yrke. Mye tyder på at de også er mer faglig målrettet enn andre. Det er en tendens til at studentene som er opptatt av faglige utviklingsmuligheter også oppgir at de ønsker seg en jobb med gode muligheter for avansement. De rapporterer også noe oftere enn andre at de har visst i lengre tid hva de ønsker å bli, og har i større grad valgt utdanningen fordi de opplever at den resulterer i en interessant jobb. Det kan dermed se ut til at disse studentene har et klarere oppfatning av de mulighetene utdanningen gir, både med hensyn til egen faglig utvikling og videre karriere.

Utdanningsgrupper

Sykepleierstudentene er de som i størst grad har vektlagt faglige utdanningsmuligheter for valg av utdanning (92%). Fysioterapeutene følger tett etter. For lærerstudentene var faglige utviklingsmuligheter nesten like viktig (84 prosent). Førskolelærerne er den utdanningsgruppen som har vektlagt dette minst, men det er likevel 77 prosent som oppgir at faglige utviklingsmuligheter var viktig for deres valg av førskolelærerutdanning (se vedlegg, figur f).

Figur 6.4 Frafall etter vektlegging av faglige utviklingsmuligheter. Sykepleierstudenter (N=365) og grunnskolelærerstudenter (N=290). %.

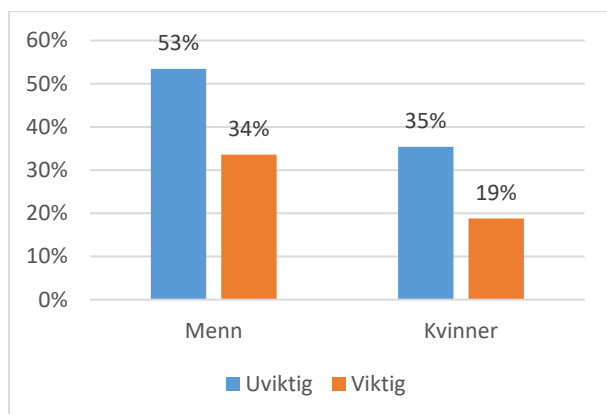

Figur 6.4 viser at vektlegging av gode utviklingsmuligheter har betydning for studiefrafall både for sykepleier- og lærerstudenter. Forskjellen i frafall mellom de som oppgir at utviklingsmuligheter er uviktig og viktig, er særlig stor (og signifikant) blant lærerstudenter (henholdsvis 61 prosent og 33 prosent).

Kjønn

Hvis vi ser nærmere på hvordan menn og kvinner vektlegger jobbrelatert motivasjon, finner vi at kvinner i noe større grad har oppgitt faglige utviklingsmuligheter som en medvirkende årsak til at de valgte utdanningen (90 prosent for kvinner versus 83 prosent for menn).

Figur 6.5 Frafall etter vektlegging av faglige utviklingsmuligheter. Kvinner (N=1081) og menn (N=332). %.

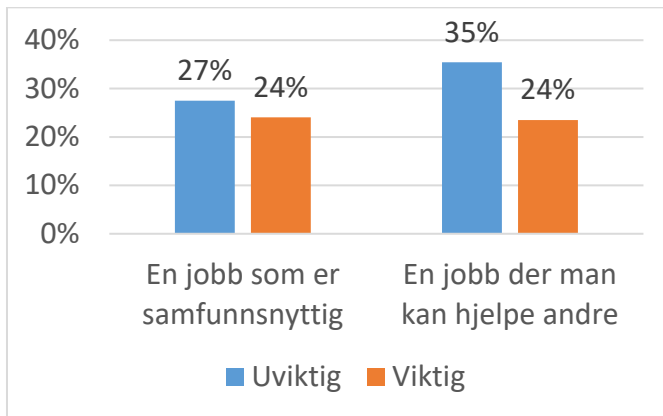
Figur 6.5 viser sammenhengen mellom vektlegging av utviklingsmuligheter og studiefrafall for kvinnelige og mannlige studenter. Resultatene viser et betydelig lavere frafall for begge kjønn blant de som er opptatt av utviklingsmuligheter enn for andre studenter. For kvinner er differensen 16 prosentpoeng, for menn er den 19 prosentpoeng.

6.3 Samfunnsnytte og altruisme

Ikke uventet er samfunnsnytte og muligheten til å hjelpe andre mennesker sentrale begrunnelser for utdanningsvalget til studentene i denne undersøkelsen (se vedlegg, figur g). En forklaring på dette er overvekten av studenter innenfor helse- og sosialfaglige utdanninger

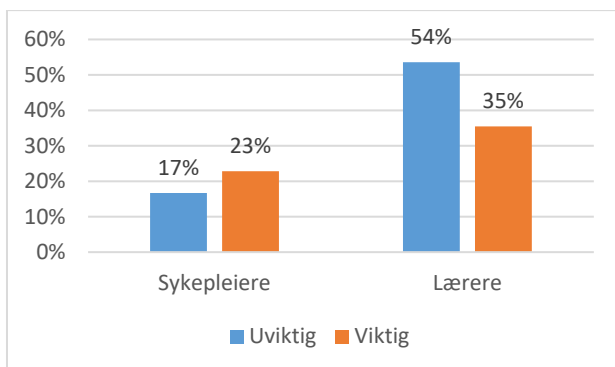
i utvalget. Sett under ett oppgir 9 av 10 studenter at de valgte utdanningen de går på fordi den resulterer i en jobb der man kan hjelpe andre (92 prosent). Muligheten til å få en jobb som er samfunnsnyttig er like viktig for studentenes valg. I alt 88 prosent oppgir at de valgte utdanningen fordi den fører frem til en samfunnsnyttig jobb (se vedlegg, figur h).

Figur 6.6 Frafall etter vektlegging av samfunnsnytte og altruisme (N=1426). %.

Figur 6.6 viser hvordan frafallsandelen fordeler seg etter hvor viktig samfunnsnyttien og det å hjelpe andre har vært for studentenes utdanningsvalg. Frafallsandelen blant de som oppgir at muligheten til å få en jobb der man kan hjelpe andre var viktig er 24 prosent. Til sammenligning er denne andelen 35 prosent for studentene som er mindre opptatte av dette.

Figur 6.7 Frafall etter vektlegging av samfunnsnytte. Sykepleierstudenter (N=363) og lærerstudenter (N=293). %.

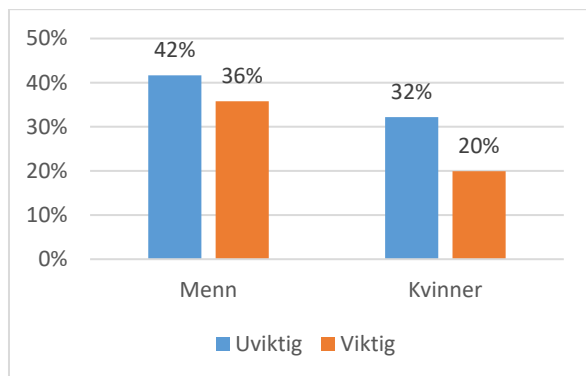

Når det gjelder samfunnsnyttien er forskjellen ubetydelig mellom de to studentgruppene (figur 6.7). De som har vektlagt muligheten til å få en jobb som er samfunnsnyttig har i snitt 3 prosentpoeng lavere frafall enn de som ikke har vært like opptatte av dette.

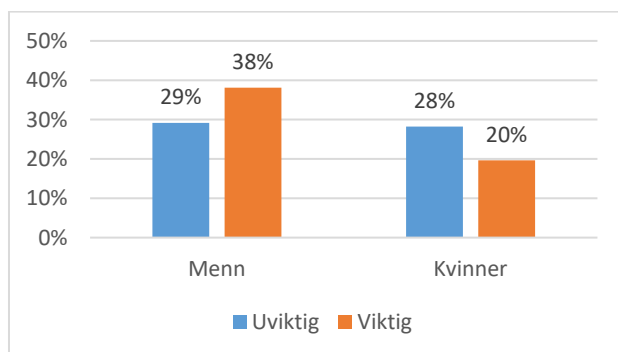
Kjønn

Menn og kvinner oppgir nesten like ofte at muligheten til å få en samfunnsnyttig jobb var viktig for valg av utdanning ved OsloMet (85 prosent av de mannlige studentene og 89 prosent av de kvinnene). På spørsmålet om hvor viktig det å hjelpe andre mennesker er for valget er det 94 prosent av kvinnene og 85 prosent av de mannlige studentene som oppgir dette som viktig. På tross av at altruisme har stor betydning for studentenes gjennomstrømming sett under ett, viser nærmere analyser (figur 6.7) at sammenhengen kun er signifikant for kvinnene (differanse 12 prosentpoeng). Vektlegging av samfunnsnytte viser ingen signifikante forskjeller verken for kvinner eller menn.

Figur 6.7 Frafall etter vektlegging av altruisme. Kvinner (N=1093) og menn (N=333). %.

Figur 6.8 Frafall etter vektlegging av samfunnsnytte. Kvinner (N=1093) og menn (N=333). %.

At vi ikke finner en signifikant sammenheng mellom frafall og hvordan mannlige studenter har vektlagt samfunnsnytte og altruisme betyr at disse faktorene ikke bidrar til å forklare det store studiefrafallet blant mannlige studenter.

6.4 Oppsummering

Interessen for faglige utviklingsmuligheter i fremtidig yrke er en viktig pådriver for å fullføre utdanningen, og har like stor betydning for begge kjønn. Vi finner en tilsvarende sterk effekt innenfor de enkelte utdanningene, men særlig blant lærerstudentene. En årsak til at studentene som er opptatt av faglige utviklingsmuligheter har større sannsynlighet for å fullføre, kan være at de har en dypere interesse for yrket og har gjort seg tanker om hva det innebærer å være yrkesutøver i deres fremtidig yrke.

Å være opptatt av samfunnsnytte og å hjelpe andre synes også å være en motivasjon for å fullføre utdanningen, men i noe større grad for kvinner enn menn. Videre er det en tendens til at betydningen er større innenfor grunnskolelærerutdanningen enn for sykepleierutdanningen. På den annen side synes jobbsikkerhet å ha liten betydning for studentenes studiefrafall, med unntak av lærerstudentene.

7 Læringsmiljø og studiebelastning

I denne delen undersøker vi på hvordan studentene i panel 3 (2004-kull) ¹⁵ vurderer læringsmiljø og studiebelastninger, og hvordan dette påvirker studiefrafall. ¹⁶ Vi ser på studentmedvirkning, studentsamarbeid, relevans og studiebelastning. Studentene fikk utlevert spørreskjema vårsemesteret i første studieår og ble bedt om å vurdere noen påstander om studiet og undervisningsopplegg. «Kan du angi hvor enig eller uenig du er i disse påstandene når det gjelder ditt studium? 1) Studentenes forslag og ideer blir verdsatt i undervisningen 2) Studentene får god anledning til å samarbeide i grupper 3) Det er flere fag i studiet jeg ikke forstår hensikten med 4) Arbeidsbelastningen i studiet er for hard». Studentene ble gitt syv svaralternativer (skala 1-7) hvor 1 er uenig og 7 er enig. I analysen betegnes svaralternativene 1-4 som 'uenig' og 5-7 som 'enig'.

Studentenes vurdering av læringsmiljø varierer og avhenger av om det fokuseres på studentsamarbeid, studentmedvirkning, relevans eller studiebelastninger. De fleste studentene er enig i at de får god anledning til å samarbeide i grupper (81 prosent). Studentene har ikke en like sterk opplevelse av at forslagene og ideene deres blir verdsatt i undervisningen. Kun 48 prosent av studentene er enig i dette. Studentene opplever også i stor grad studiet som relevant. Kun 24 prosent er enig i at det er mange fag de ikke forstår hensikten med.

Arbeidsmengden på studiet blir av de fleste studentene regnet som grei. I alt 63 prosent av studentene oppgir å være uenige i at arbeidsmengden er for hard.

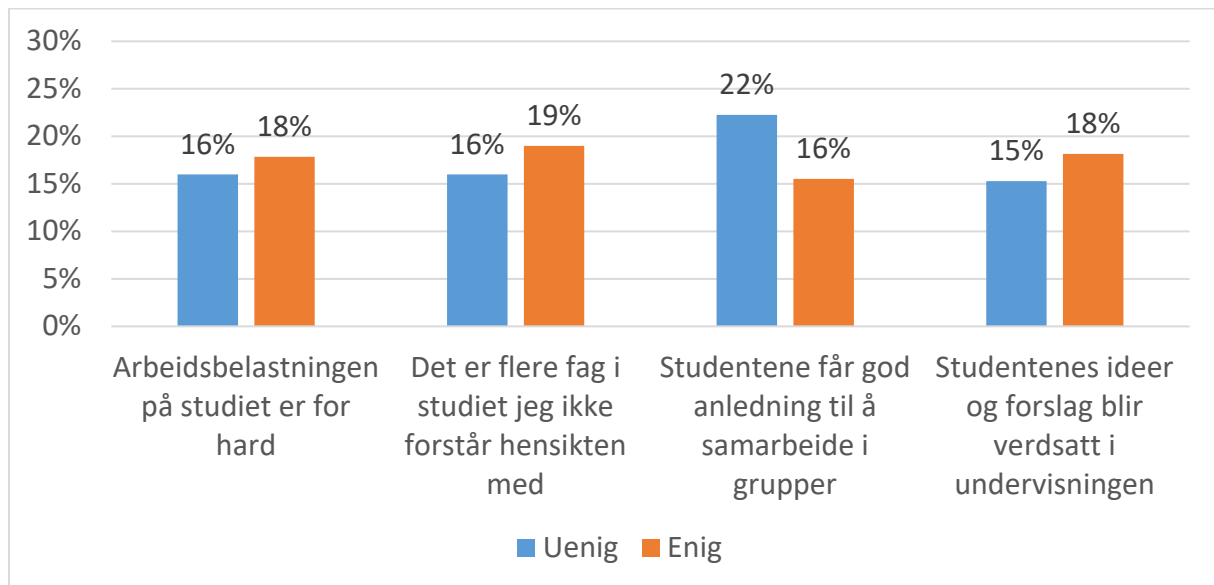
Ser vi alle studentene under ett viser figur 7.1 liten betydning av læringsmiljø for tendensen til studiefrafall. Lite studentsamarbeid (gruppearbeid) synes å gi størst utslag for studiefrafall. Frafallet er noe lavere blant studenter som oppgir at de får god mulighet til gruppearbeid (16 prosent) sammenliknet med de som i liten grad deltar i gruppearbeid (22 prosent). Ellers er det små forskjeller mellom frafallet hos studenter med ulikt syn på læringsmiljø. I tråd med dette finner vi ingen signifikante sammenhenger mellom hvordan studentene vurderer

¹⁵ Studentene i panel 4 (2012-kull) besvarte spørreskjema kort tid etter studiestart og vi har derfor ikke opplysninger om undervisning og belastninger for disse studentene.

¹⁶ Som vist i kapittel 2 var studiefrafallet for 2004-kullet 14 prosent, mens det var 24 prosent for 2012-kullet. Det betyr at studiefrafallet i dette kapitlet vil være lavere enn i de foregåene kapitlene om inntakskvalitet og motivasjon.

læringsmiljø /studiebelastninger og tendensen til studiefravall, og vi kan dermed ikke si at læringsmiljø påvirker studiefravall.

Figur 7.1 Frafall etter læringsmiljø og belastninger. Profesjonsutdanninger 2004-kull, OsloMet.(N=1345) %.

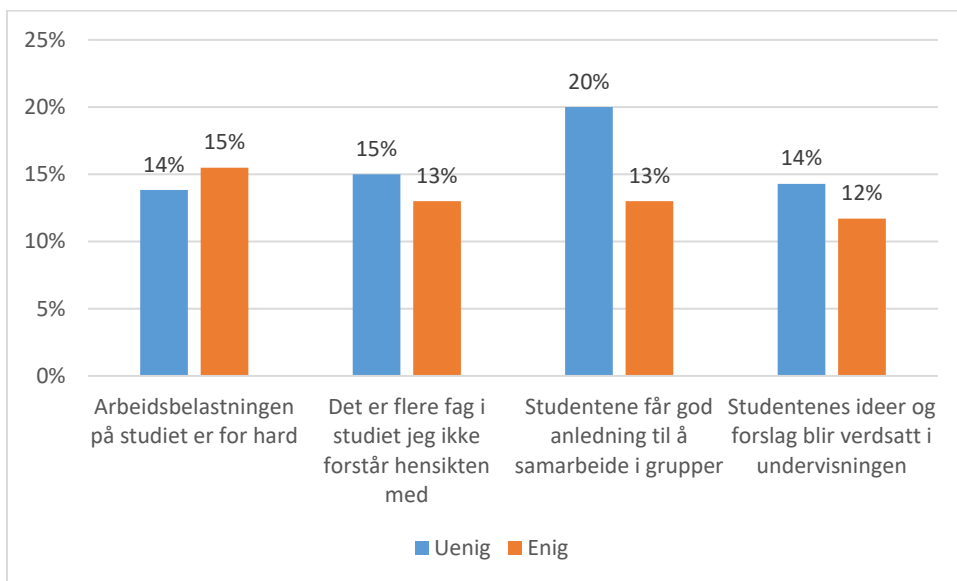
Utdanningsgrupper

Går vi nærmere inn på de enkelte utdanningsgruppene er det en tendens til at studentene på grunnskolelærerutdanningen i større grad enn studentene på sykepleierutdanningen finner studiet lite relevant og at studiebelastningen er for hard. Kun 11 prosent av sykepleierstudentene sier seg enig at det er mange fag de ikke forstår hensikten med, men det gjelder 39 prosent av lærerstudentene. Til sammen 41 prosent av lærerstudentene oppgir at studiebelastningen er for hard, mens blant sykepleierstudentene er det 22% som mener dette. Et flertall i begge studentgruppene er enig i at de har gode muligheter for gruppearbeid (85% blant sykepleierstudenter og 70% blant lærerskolestudenter). Det er langt færre som oppgir at studentenes ideer og forslag blir verdsatt i undervisningen, henholdsvis 35 prosent blant lærerstudenter og 46 prosent blant lærerstudenter.

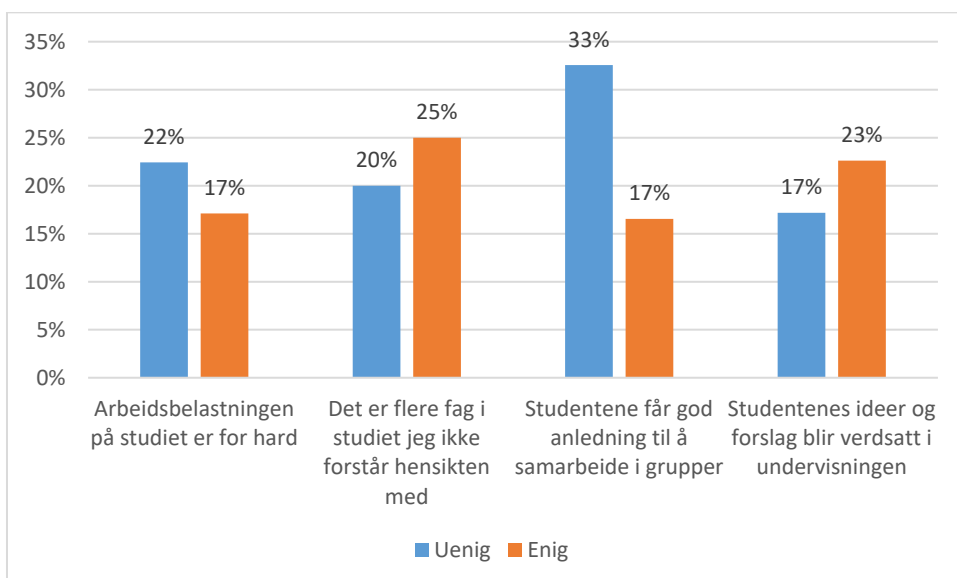
Figurene 7.2 og 7.3 viser betydningen av læringsmiljø og studiebelastninger for studiefravall i sykepleierutdanningen og grunnskolelærerutdanningen. Innenfor begge utdanningsgruppene

er det en tendens til at mulighetene til studentsamarbeid har betydning for studiefrafall. Utslaget er størst for grunnskolelærerutdanningen hvor frafallet er nesten halvert for studenter med gode muligheter til studentsamarbeid sammenlignet med de som har mindre av dette (17 prosent vs 33 prosent). For sykepleiere er effekten av studentsamarbeid lang mindre, henholdsvis 13 prosent og 20 prosent. De andre aspektene ved læringsmiljø synes å ha liten eller ingen betydning for studiefrafall på grunnskolelærerutdanningen og sykepleierutdanningen.

Figur 7.2 Studiefrafall etter læringsmiljø og studiebelastninger. Sykepleierutdanningen (N=328). %.

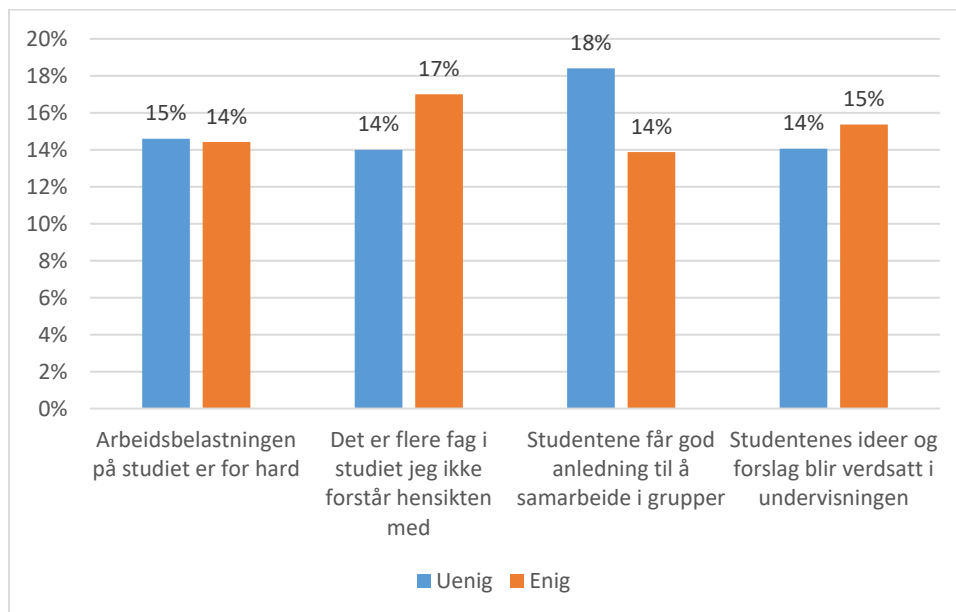
Figur 7.3 Studiefrafall etter læringsmiljø. Grunnskolelærerutdanningen (N=184). %.

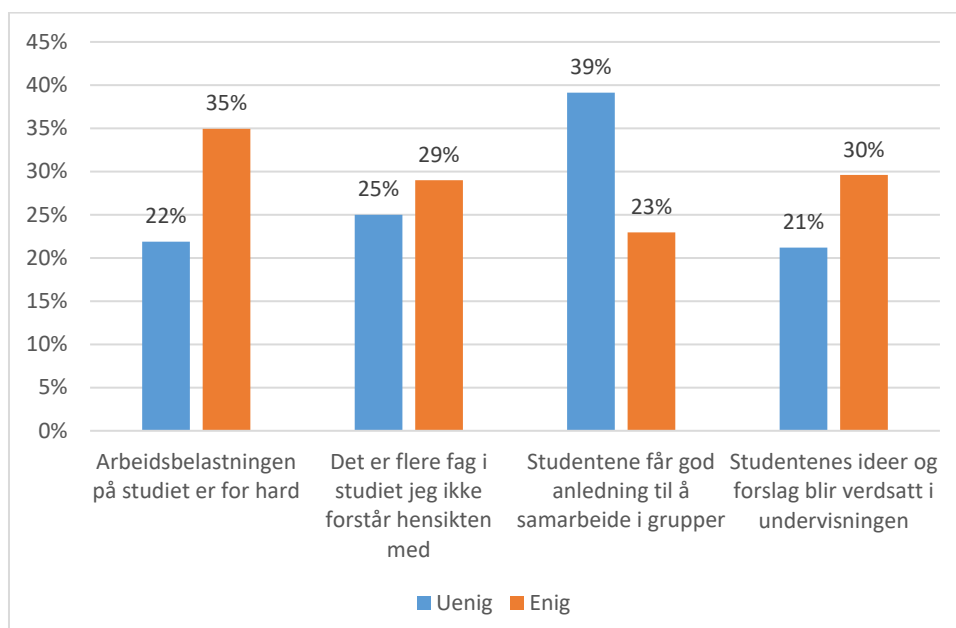
Kjønn

Vi har gjennomført tilsvarende analyser for kvinnelige og mannlige studenter. Resultatene i figurene 7.4 og 7.5 tyder på at læringsmiljø og studiebelastninger har noe betydning for frafall blant menn, mens synes i liten grad å påvirke kvinners studiefravall.

Figur 7.4 Studiefrafall etter læringsmiljø og studiebelastning. Kvinner (N=1100). %.

Figur 7.5 Studiefrafall etter læringsmiljø og studiebelastninger. Menn (N=245). %.

Av figur 7.5 går det fram at det er særlig studiebelastninger og studentsamarbeid som synes å påvirke menns frafall. Til tross for at andelen som oppgir at studiebelastninger er for hard, er noenlunde lik for menn (34 prosent) og kvinner (38 prosent), er effekten av studiebelastning 13 prosentpoeng økt studiefrafall for menn mens den ikke gir utslag i større frafall for kvinner. Studentsamarbeid er den enkeltfaktoren innenfor læringsmiljø som har størst betydning for menns studiefrafall med 16 prosentpoeng økt frafall.

7.1 Oppsummering

Ser vi alle profesjonsutdanningen under ett har læringsmiljø og studiebelastninger liten eller ingen betydning om studentene avbryter eller fullfører utdanningen. Ved å se nærmere på den enkelte utdanning er det en tendens til at studentsamarbeid i form av gruppearbeid kan bidra til å redusere frafallet i grunnskolelærerutdanningen. Det er også en tendens til at lærerstudentene som oppgir at studiebelastningene er stor, har noe større tendens til å avbryte utdanningen enn andre studenter.

8 Avslutning

Formålet med dette prosjektet har vært å få mer kunnskap om omfang og årsaker til frafall fra profesjonsutdanningene ved OsloMet. Vi reiser spørsmålet om studentene avbryter profesjonsutdanningen fordi de ikke lenger er interessert i utdanningen, synes den er for vanskelig, eller en kombinasjon av disse. Prosjektet omfatter 12 profesjonsutdanninger. Vi følger studentene fra de begynner på utdanningen i 2012 og frem til 2017.

Fem år etter studiestart har 24 prosent av studentene ikke fullført utdanningen.

Grunnskoleutdanningene har høyest frafall med 38 prosent. Utdanningene med lavest frafall er yrkesfaglærerutdanning, barnevern og sosialt arbeid (17 prosent). Sykepleierutdanningene har middels høyt frafall med 21 prosent (Campus Kjeller) og 23 prosent (Campus Pilestredet). Frafallet innenfor de samme profesjonsutdanningene blant studenter som startet ved OsloMet i 2004, var 14 prosent. Med andre ord har frafallet økt med 10 prosentpoeng på under 10 år. Høyere frafall er gjennomgående for alle utdanningene, men grunnskolelærerutdanningen har hatt den største økningen (fra 25 prosent til 38 prosent).

Menn har nesten dobbelt så høyt studiefrafall som kvinner, henholdsvis 37 prosent og 20 prosent frafall. Resultatene indikerer at menn slutter i større grad enn kvinner fordi utdanningen er for vanskelig, men samtidig slutter menn også i større grad enn kvinner av andre årsaker. Mye tyder på at mange menn slutter fordi de ønsker å studere noe annet. Dette gjelder særlig menn med gode karakterer fra videregående. Studentene som begynte på grunnskolelærerutdanningene er de som i størst grad har fullført en annen høyere utdanning i femårs perioden. Det indikerer at et ønske om å bytte utdanning er en av årsakene til det høye frafallet fra grunnskolelærerutdanningene ved OsloMet.

Resultatene viser at et karaktersnitt på 4 eller mer reduserer betydelig tendensen for studiefrafall. Effekten ser imidlertid ut til å være sterkere på lærerutdanningen enn på de andre utdanningene. For lærerne forklarer karakterer (over/under 4) nesten like mye av variasjonene i frafall som kjønn. Her er det viktig å understreke at sammenhengen mellom karakterer og frafall ikke nødvendigvis er den samme om vi ser på enkeltfag.

Studentenes motivasjon for studiet og for det yrket som utdanningen leder frem til fremstår som viktige drivkrefter for å fullføre utdanningsløpet. Studenter som vektlegger faglig interesse og muligheter til faglig utvikling i sin begrunnelse for å ta utdanningen, har nesten halvert tendensen til å avbryte utdanningen sammenliknet med andre studenter. Dette gjelder

både for kvinnelige og mannlige studenter. Studentene ved grunnskoleutdanningene oppgir i mindre grad faglig interesse for studiet enn andre studenter, noe som kan være en av årsakene til det høye studiefrafallet ved grunnskolelærerutdanningene.

Ser vi alle profesjonsutdanningen under ett har læringsmiljø og studiebelastninger liten eller ingen betydning om studentene avbryter eller fullfører utdanningen. Ved å se nærmere på de enkelte utdanningene finner vi at læringsmiljø og særlig muligheter til studentssamarbeid kan bidra til å redusere frafallet blant lærerstudenter.

Begrensninger ved studien

Studien er basert på en spørreskjemaundersøkelse (StudData) med påkoblede opplysninger om studieadferd (FS-data). Med en svarprosent på cirka 70 prosent antas resultatene representative for hele utvalget. Omfanget av frafall i denne undersøkelsen kan likevel avvike noe fra det faktiske frafallet ved OsloMet. Vi kan ikke se bort fra at studentene som var usikre på om de skulle avbryte studiet eller ikke på det tidspunktet de fikk skjemaet, i større grad enn andre studenter lot være å svare på skjemaet. Dersom dette er tilfellet vil studiefrafallet være noe høyere enn det rapporten viser.

Undersøkelsen omfatter studenter som pågynnte en utdanning ved OsloMet i 2012 og resultatene kan ikke uten videre antas å gjelde andre student-kull. Når resultatene vurderes må det også tas i betraktning at studien ikke omfatter alle bachelorutdanningene ved OsloMet.

En annen begrensning ved denne studien er at det innenfor flere utdanninger er relativt få studenter som har besvart på spørreskjemaet. Vi har derfor begrensede muligheter til å studere de enkelte utdanningene utover omfanget av frafall. Analyser av årsaker til frafall er i hovedsak gjennomført for sykepleier- og grunnskolelærerutdanningene.

Det er også verdt å nevne at utvalget i Panel 3 (2004-kull) og Panel 4 (2012-kull) ikke er direkte sammenliknbare. Undersøkelsene ble gjennomført i ulike semester (1.studiesemester og 2. studiesemester). I kapittel 1 hvor studiefrafallet i de to kullene er sammenliknet er dette tatt hensyn til ved å sammenlikne frafall etter 1.semester for begge kullene.

Forslag til tiltaksområder og videre utredningsarbeid

Med utgangspunkt i denne rapporten kan det pekes på følgende tiltaksområder for å redusere frafall i bachelorutdanningene ved OsloMet:

- En kan vurdere å konsentrere oppmerksomheten mot utdanninger med stort volum og relativt stort frafall, som grunnskolelærerutdanningene, sykepleierutdanningen og økonomiutdanningen. Her bør en vurdere å gå mer i dybden på årsaker til frafall, kanskje med særlig vekt på ulike segmenter (de som søker seg bort til andre utdanninger og de som faller ut av høyere utdanning).
- Styrke inntakskvaliteten. Øke andelen studenter som er faglig motiverte for studiet og som har gode forkunnskaper (gjennomsnittskarakter over 4 fra videregående skole).
- For noen utdanninger, særlig grunnskolelærerutdanningen, kan fokus på læringsmiljø, særlig studentsamarbeid, ha effekter på frafall.
- Kjønnforskjellene i frafall synes å være et opplagt område for videre utredning/forskning og som tiltaksområder.

Referanser

Aamodt P O (2001) *Studiegjennomføring og studiefrafall: En statistisk oversikt*. NIFU Skriftserie 14/2001. Oslo: NIFU.

Askvik T (2018) Sosial bakgrunns påvirkning på frafall i høyere utdanning - hvor har de med minst ressurser størst suksess? PhD-avhandling, Senter for profesjonsstudier. Kommer.

Børing P (2004) *Studentgjennomføring og studiefrafall ved høgskolene*. NIFU Skriftserie 14/2004. Oslo: NIFU.

Hovdhaugen E (2011) Do structured study programmes lead to lower rates of dropout and student transfer from university? *Irish Educational Studies* 30(2), 237-251.

Hovdhaugen E og Aamodt P O (2009) Learning Environment: Relevant or not to students' decision to leave university? *Quality in Higher Education* 15(2)177-189.

Høgestøl A, Nordhagen IC og Skjervheim Ø (2017) *Analyse av studentflyt og sektorfrafall i høyere utdanning i Norge*. Bergen: ideas2evidence 04:2017.

Mastekaasa A og Hansen M N (2005) *Frafall i høyere utdanning: Hvilken betydning har sosial bakgrunn? I: Utdanning 2005 – deltakelse og kompetanse*. Statistiske analyser 74. Oslo: Statistisk sentralbyrå.

Mastekaasa A og Smeby J-C (2008) Educational Choice and Persistence in male - and female dominated fields. *Higher Education* 55(2), 189-201.

OECD (2013) *Education at a Glance 2013: OECD Indicators*, OECD Publishing, Paris.

Tilstandsrapport for høyere utdanning 2016. Rapport. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
https://www.regjeringen.no/contentassets/ff233dff1b2a48359ee92c7e1b4eb876/tilstandsrapport2016_endelig_nettsversjon.pdf.

Tilstandsrapport for høyere utdanning 2018. Rapport. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/eb4e02ae65134e42bba060e879536675/oppdatert-publiseringsversjon-tilstandsrapport-2018.pdf>

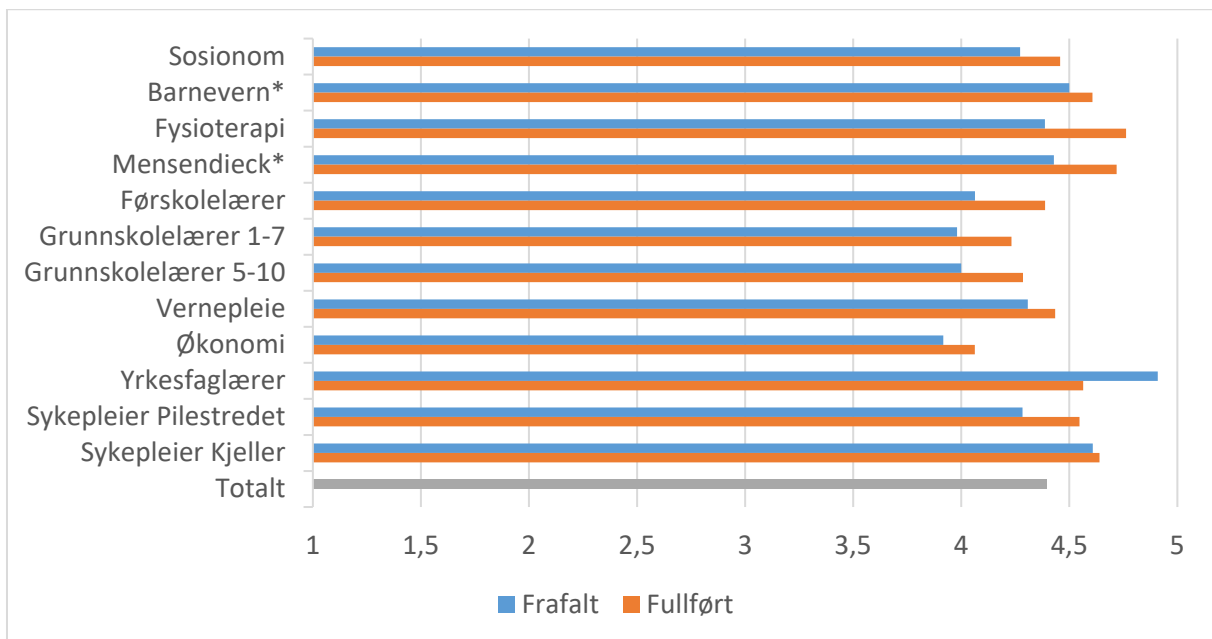
Tinto V (1993) *Leaving College: Rethinking the causes and cures of student attrition*. Chicago: University of Chicago.

With M L og Mastakaasa A (2014) Karakterer, opptakskrav og lærerrekuttering. I : Frølich N, Hovdhaugen E og Terum L I (red.) *Kvalitet, kapasitet og relevans. Utviklingstrekk i norsk høyere utdanning*, s185-203.

Vedlegg

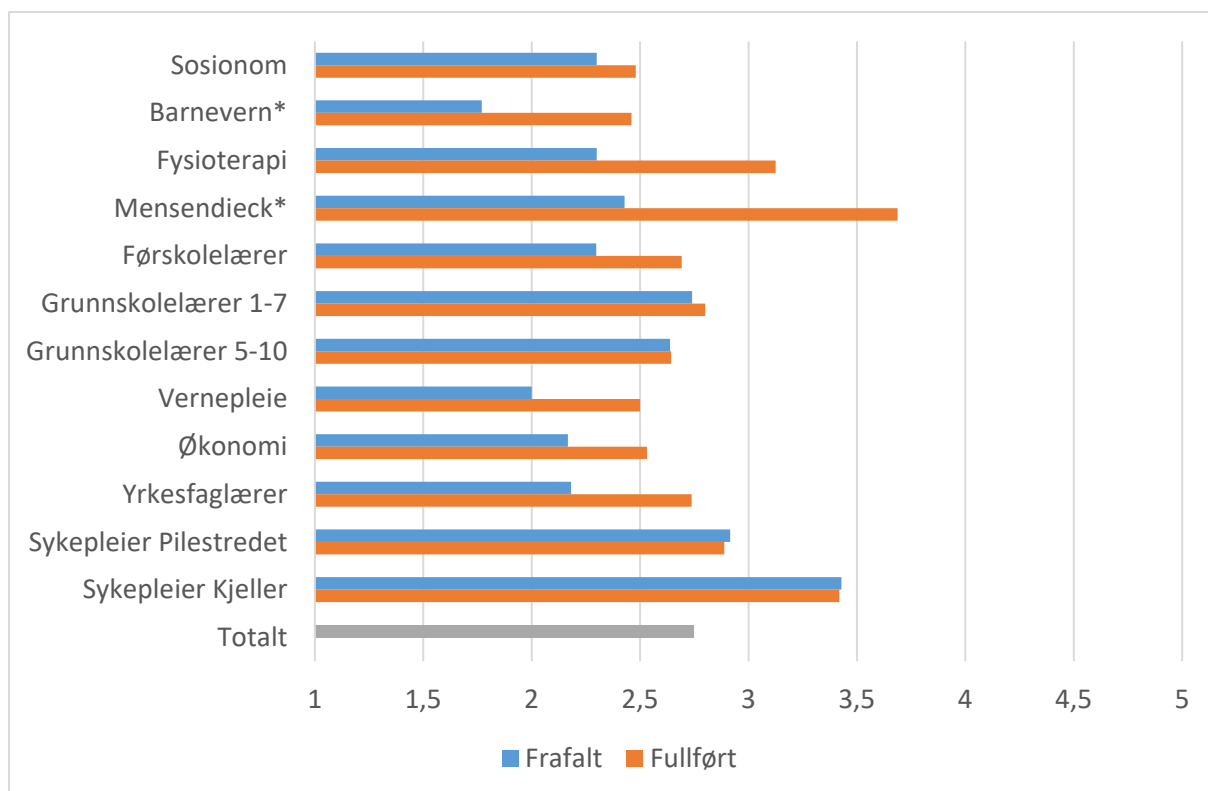
Studierelatert og yrkesrelatert motivasjon

Figur a. Interesse for faget. Gjennomsnitt for hver enkelt profesjonsutdanning. Studenter som har fullført/fallt fra utdanningen 2012-kullet. a)

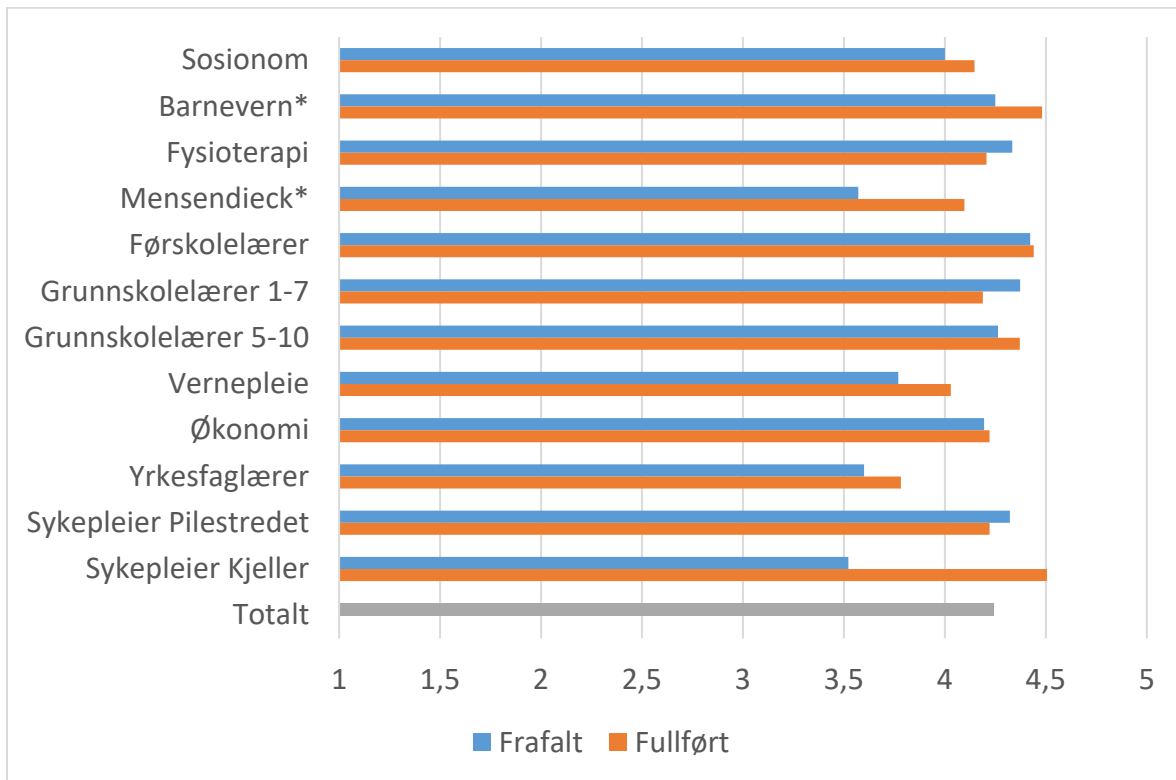
a) For utdanningene som er markert med stjerne er antall studenter som avbryter utdanningen under ti individer.

Figur b. Jeg har visst i flere år at det var denne utdanningen jeg ville ta. Gjennomsnitt for hver enkelt profesjonsutdanning. Studenter som har fullført/fallt fra utdanningen. 2012-kullet.
a)

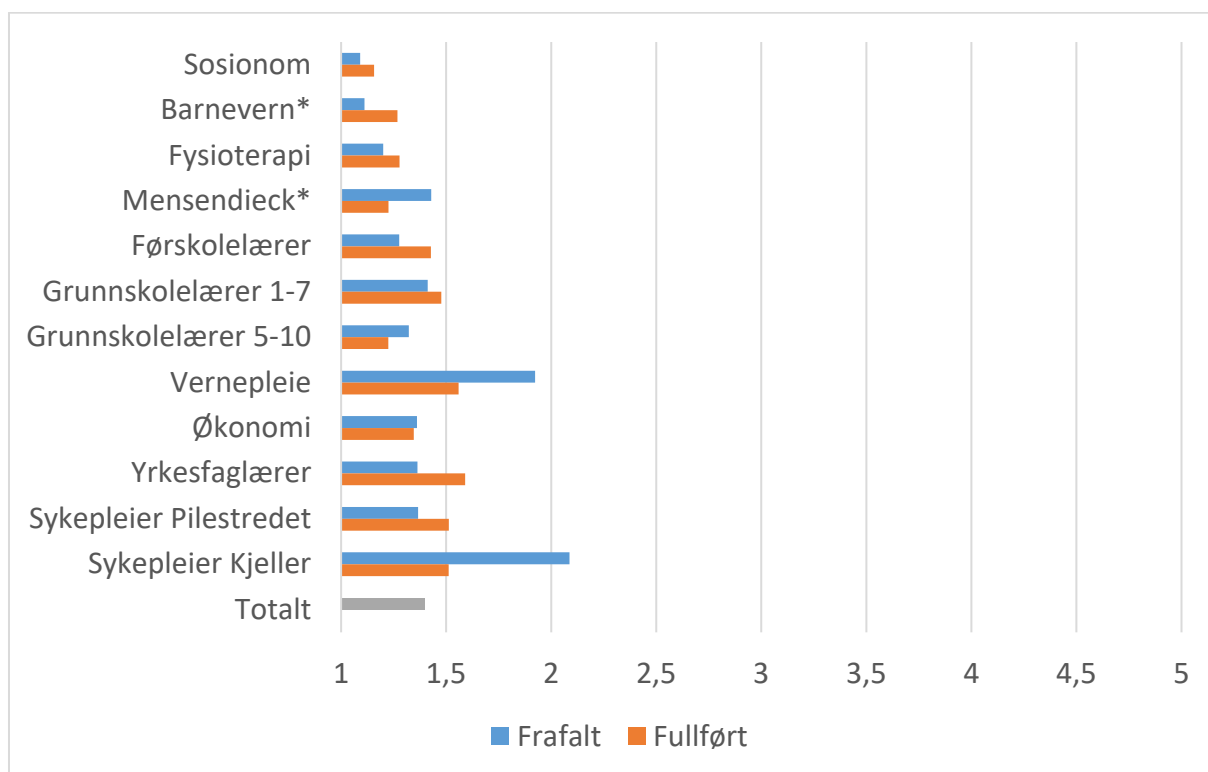
a) For utdanningene som er markert med stjerne er antall studenter som avbryter utdanningen under ti individer.

Figur c. Jeg vil studere i denne byen/dette stedet. Gjennomsnitt for hver enkelt profesjonsutdanning. Studenter som har fullført/fallt fra utdanningen. 2012-kullet. a)

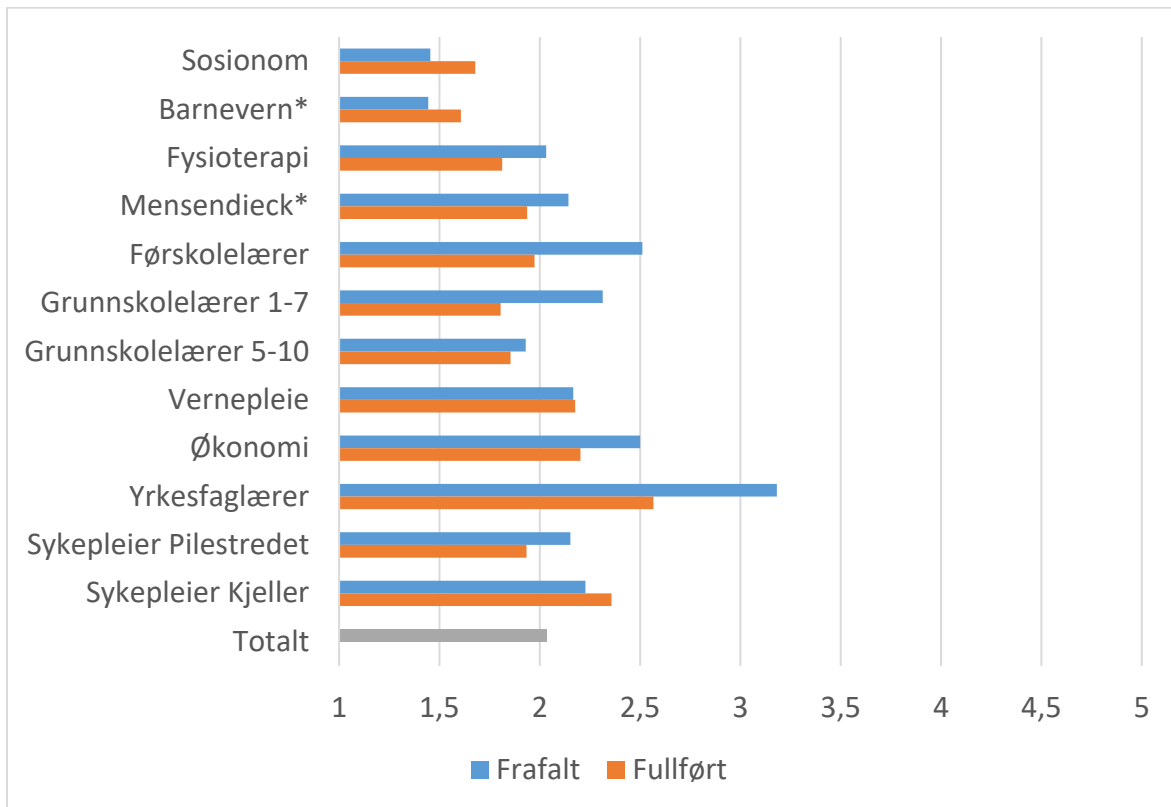
a) For utdanningene som er markert med stjerne er antall studenter som avbryter utdanningen under ti individer.

Figur d. En venn av meg valgte det samme. Gjennomsnitt for hver enkelt profesjonsutdanning. Studenter som har fullført/fallt fra utdanningen. 2012-kullet. a)

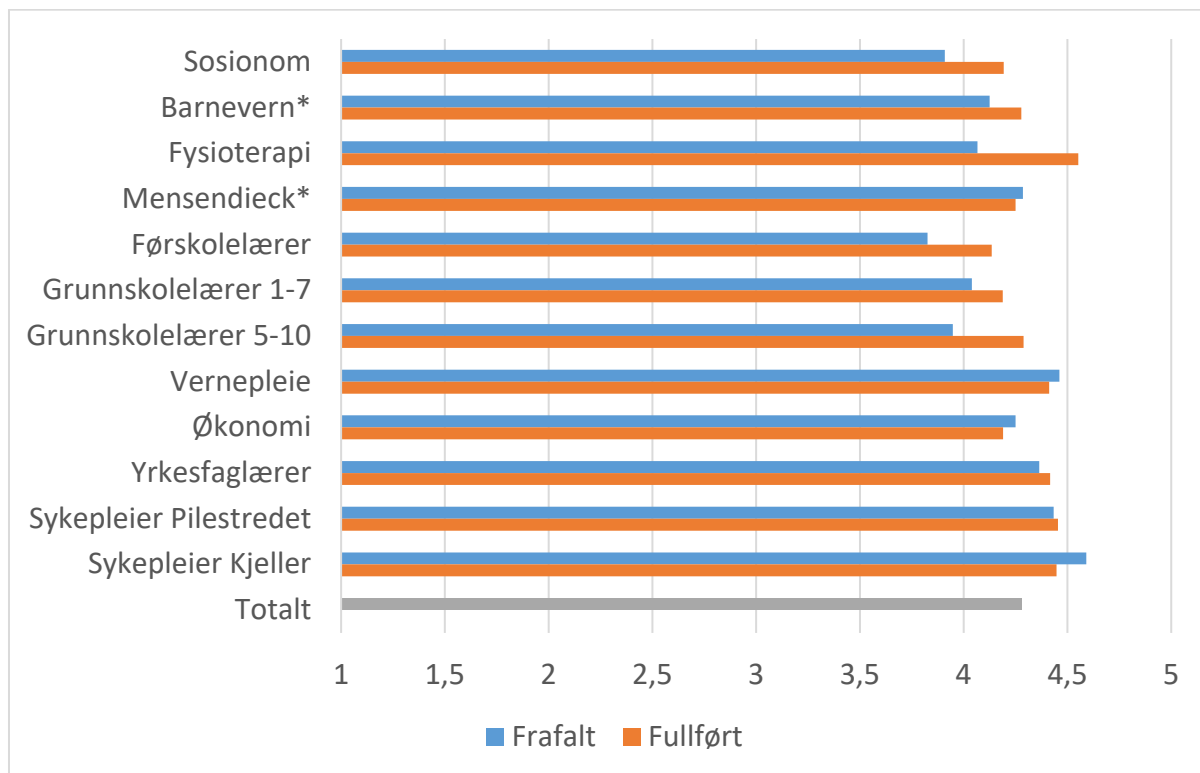
a) For utdanningene som er markert med stjerne er antall studenter som avbryter utdanningen under ti individer.

Figur e. Dette studiet gjør det mulig å holde studielånet lavt. Gjennomsnitt for hver enkelt profesjonsutdanning. Studenter som har fullført/fallt fra utdanningen. 2012-kullet. a)

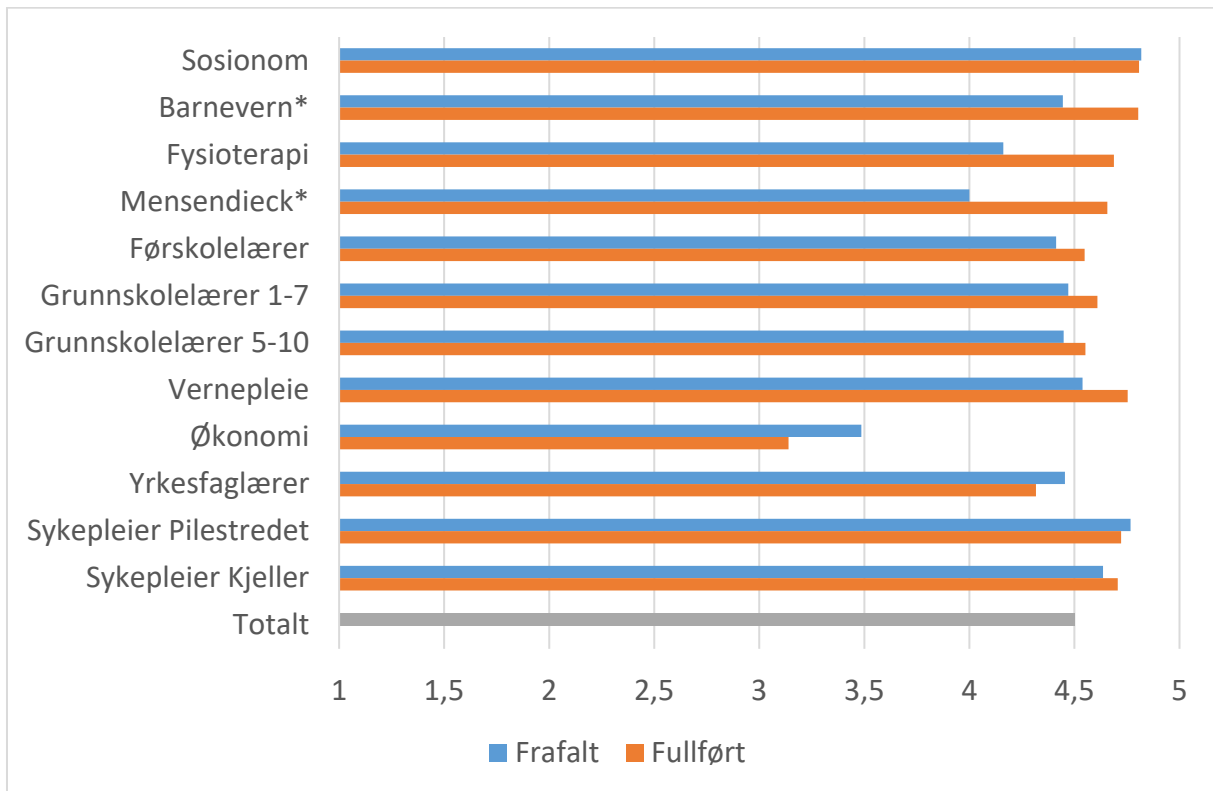
a) For utdanningene som er markert med stjerne er antall studenter som avbryter utdanningen under ti individer.

Figur f. En jobb med faglige utviklingsmuligheter.. Gjennomsnitt for hver enkelt profesjonsutdanning. Studenter som har fullført/fallt fra utdanningen. 2012-kullet. a)

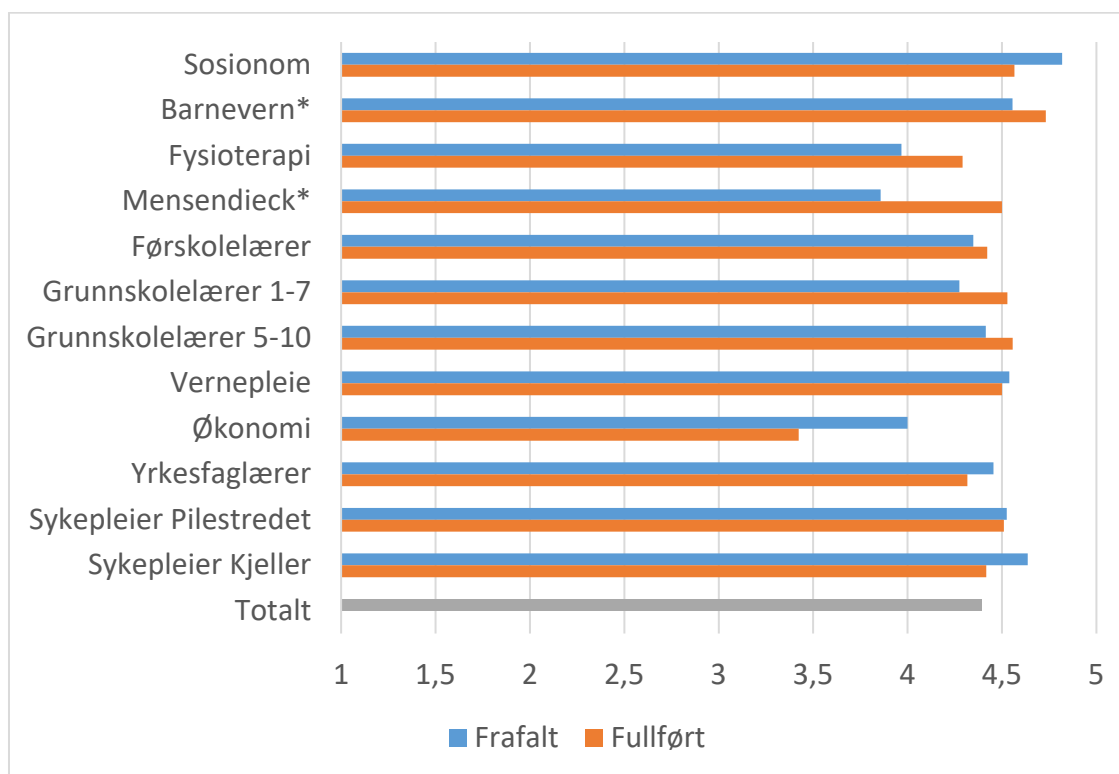
a) For utdanningene som er markert med stjerne er antall studenter som avbryter utdanningen under ti individer.

Figur g. En jobb der man kan hjelpe andre . Gjennomsnitt for hver enkelt profesjonsutdanning. Studenter som har fullført/fallt fra utdanningen. 2012-kullet. a)

a) For utdanningene som er markert med stjerne er antall studenter som avbryter utdanningen under ti individer.

Figur h. En jobb som er samfunnsnyttig. Gjennomsnitt for hver enkelt profesjonsutdanning. Studenter som har fullført/fallt fra utdanningen. 2012-kullet. a)

a) For utdanningene som er markert med stjerne er antall studenter som avbryter utdanningen under ti individer.